

ANTALYA-KORKUTELİ KERVAN YOLU ÜZERİNDE BİLİNMEYEN ÜÇ HAN¹

Rahmi Hüseyin Ünal

ÖZET

Antalya-Korkuteli kervan yolu üzerinde yer alan *Küçük Yenice Hanı*, *Büyük Yenice Hanı* ve *Tahtalı Beli Hanı*'nı, Amman'da toplanan *XIII. Uluslararası Türk Sanatları Kongresi*'nde tanıtmıştım. Bu makalede, daha önce herhangi bir araştırmaya konu olmamış bu hanlar tanıtılmaktadır. Hanlardan Küçük yenice Hanı ile Tahtalı Beli Hanı, iki ve tek sahnalı avlusuz yapılardır. Büyük Yenice Hanı ise, 2 hücreli, 3 ahırlı, avlulu bir handır. Avlusuz iki han Osmanlı öncesi döneme, avlulu olan Büyük Yenice Hanı ise Osmanlı dönemine tarihlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Selçuklu Hanları, Osmanlı Hanları, Kervansaraylar, Avlusuz Hanlar, Avlulu Hanlar

ABSTRACT

I've met with khans of *Küçük Yenice Hanı*, *Büyük Yenice Hanı* ve *Tahtalı Beli Hanı* at XIIIth International Congress of Turkish Arts took place in Amman. In this paper, those khans that never been a subject to a research before are presented. Of those khans, the Küçük Yenice Khan and the Tahtalı Beli Khan are double and single naved buildings with no courtyard. However, the Büyük Yenice Khan is a double chambered building with 3 staples and also with a courtyard. The two khans with no courtyard are dated to pre-Ottoman period while the Büyük Yenice Khan is dated to Ottoman period.

Key words: Seljukid khans, Ottoman khans, caravanserais, khans with no courtyard, khans with a courtyard

Profesör Kurt Erdmann'ın 1961 yılında yayımladığı, "XIII. Yüzyıl Anadolu Kervansarayları" başlıklı eseri¹, hanlarla ilgili araştırmalar arasındaki önemli yerini hâlâ

¹ Bu araştırma, 2003 yılında Amman'da toplanan, "XIII. Uluslararası Türk Sanatları Kongresi"nde bildiri olarak sunulmuştur.

Bu yapıların varlığından beni haberdar eden, Büyük Yenice Hanı'nın ölçülerinin alınmasında emeği geçen, Küçük Yenice Hanı ile Tahtalı Beli Hanı'nın ölçülerini alan, bu makaleye eşlik eden sayısal fotoğrafları çeken, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü'nde görevli *Uzm.Hasan Uçar*'a teşekkür borçluyum

korumaktadır. Bu yayın, araştırmacıların dikkatini, Anadolu'da ticaret yapan tüccarların ve seyahat eden yolcuların yük hayvanlarıyla birlikte konakladıkları bu özel planlı yapılar üzerine çekti. Daha önceki araştırma ve incelemelerde veya seyahatnamelerde adı geçen, bazıları kısaca tanıtılmış olan veya bilim âleminin hiç tanımadığı bu yapılar, ilk defa resimleri ve planları ile ayrıntılı bir şekilde inceleniyorlardı. Prof.Kurt Erdmann'ın yayımladığı hanlar listesi, rahmetli Prof.Dr. M.Kemal Özergin'in birkaç yıl sonra yayımladığı liste ile hayli genişledi².

Zamana meydan okuyan bu yalnız yapılar, meslek yaşantımın ilk yıllarımdan itibaren dikkatimi ve merakımı çekti. İlk olarak rahmetli M.K.Özergin'in dikkat çektiği, bünyesinde, **Hanardı**, **Hanönü**, **Yazıhan**, **Hekimhan** gibi **han** kelimesi olan yer adlarının araştırılmasına yıllarımı verdim. Bu çabalar sonucunda, o güne kadar bilinmeyen yaklaşık yirmi kadar hanı tanıtmam mümkün oldu³ Liste, genç Türk araştırmacıların yaptıkları eklemelerle büyümeğe devam etmektedir⁴.

¹ K.Erdmann, *Das Anatolische Karavansaray des 13. Jahrhunderts*, Berlin I-II, 1961.

² M.K.Özergin, "Anadolu Selçuklu Kervansarayları", *Tarih Dergisi*, XV/20(1965), pp.141-170.

³ Bu hanlar arasında, **İğdir Hanı**'nı (Doğubeyazıt-Batum) (bk. "İğdir Yakınlarında Bir Selçuklu Kervansaray ve Doğubeyazıt-Batum Kervan Yolu Hakkında Notlar", *Sanat Tarihi Yıllığı*, III(1970), İstanbul, pp.7-15); **Şerbetin Hanı**'nı (Diyarbakır-Malatya) (bk."Notes sur l'Ancien Réseau Routier Entre Malatya et Diyarbakır, *Fifth International Congress of Turkish Art*, Budapest, 1978, s. 881-889); **Karakaya Hanı**'nı (Diyarbakır-Malatya) (bk.*ay.mak.*); **Gevran Hanı**'nı (veya **Han-ı Gevran**) (Diyarbakır-Malatya) (bk.*ay.mak.*); **Dumluca Hanı**'nı (Sivas-Divriği) (bk. "Osmanlı Öncesi Devirden Yayınlanmamış Birkaç Han Üzerine Bir İnceleme", *Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Prof. A.L.Gabriel Özel Sayısı*, Ankara, 1978, s.453-483); **Pamuk Hanı**'nı (Sivas-Divriği) (bk. *ay.mak.*); **Kantarmış Hanı**'nı (Harput-Divriği) (bk. *ay.mak.*); **Duhan**'ı (Diyarbakır-Bitlis) (bk. *ay.mak.*); **Hoca Cihan Hanı**'nı (Konya-Beyşehir) (bk. *ay.mak.*); **Sevserek Hanı**'nı (Malatya-Pötürge) (bk. "Sevserek Hanı (Malatya-Pötürge) ve Yerhan (Erzincan-Refahiye) Hakkında Bir İnceleme", *I.Milletlerarası Türkoloji Kongresi,t.III, (Türk Sanatı Tarihi)*, İstanbul, 1979, s. 952-967); **Yerhan**'ı (Erzincan-Refahiye) (bk. *ay.mak.*); **Kozak Hanı**'nı (Karaman-Mut) (bk. "Kozak ve Sertavul Hanları", *Konya*, (Yay. Fevzi Halıcı), Ankara, 1984, s. 59-64); **Sertavul Hanı**'nı (Karaman-Mut) (bk. *ay.mak.*); **Kamereddin Hanı**'nı (Konya-Adana) (bk. "Doğu Anadolu'da Bilinmeyen Üç Selçuklu Hanı", *Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi*, II(1983), s.106-118); **Tatvan Hanı**'nı (Bitlis-Ahlat) (bk. *ay.mak.*); **Çingene Hanı**'nı (Eski Malatya) (bk. *ay.mak.*); **Kınık Hanı**'nı (Ereğli-Kayseri) (bk."Osmanlı Öncesi Dönemden Yayınlanmamış Üç Menzil Hanı", *Sanat Tarihi Dergisi*, V(1990), pp.181-191); **Gökçeagaç Hanı**'nı (Sinop-Kastamonu) (bk. *ay.mak.*); **Yaykıl Hanı**'nı (Sinop-Kastamonu) (bk. *ay.mak.*) sayabilirim.

⁴ Bu yeni araştırmalar arasında şunları sayabilirim: A.O.Uysal, "Konya-Eğirdir Güzergahında Bazı Kervansaraylar", *III. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri*, Konya, 1994, s.71-83; Y.Küçükdağ, "Konya Hocacihan Yakınındaki Dibedelik Han'a Dair Bir Vakfiye", *ay.es.*, s.127-148; A.Uluçam, "Konya-Eğirdir Kervanyolunun Bilinmeyen Bölümü", *V. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri*, Konya, 1996, s.85-94; A.Baş, "Konya-Hatunsaray-Seydişehir Kervanyolu Üzerine Düşünceler", *ay.es.*, s. 141-167; İ.Aytaç, "Selçuklu Döneminde Malatya-Kahta Kervanyolu ve Kervansarayları", *I.Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi. Bildiriler I*, Konya, 2001, s. 49-59; A.Baş, "Bilinmeyen Bir Selçuklu Kervansarayı: Yıkık Han", *ay.es.*, s.93-99; O.kunduracı, "Kubadabad-Alanya Arasındaki Selçuklu Kervanyolu Üzerine Yeni Araştırmalar I", *I.Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi. Bildiriler II*, Konya, 2001, s.53-59; G.Cantay, "Kayseri Kervanyolları I", *II.Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri*, Kayseri, 1998, s.101-111; G.Cantay, "Kayseri Kervanyolları II", *III.Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri*, Kayseri, 2000, s.73-83; O.Kunduracı, "Kubadabad-Alanya Arasındaki Selçuklu Kervanyolu Üzerine Yeni Araştırmalar II", *VI Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu. Bildiriler*, Kayseri, 2002, s.537-550; A.Baş, "Karaman-Bucakkişla-

Aslen Korkuteli’li olan Sayın *Hasan Uçar*, Antalya-Korkuteli yolunun ortalarında yer alan, bilinmeyen bir hanın varlığından beni haberdar etti. 2000 yılı Ağustos ayında, kendisinin de aralarında yer aldığı bir grup meslektaş ile birlikte bu hanı görmeye gittiğimizde, hanın yaklaşık 200m. uzağında, makiler arasında bir yapı kalıntısı dikkatimizi çekti. Kısa bir inceleme, bu yapının da, iki sahnalı bir han olduğunu gösterdi. Bu iki han, Antalya-Korkuteli yolu üzerinde, Antalya’nın yaklaşık 30km. kuzeybatısında, *Yenice Boğazı* girişinde, *Yenice Kahvesi* adıyla anılan mahallededir. Bu hanın batısında yer alan diğer han ise oldukça sağlam durumdadır.

KÜÇÜK YENİCE HANI

Küçük Yenice Hanı adıyla tanıtmaya çalışacağım han, yolun kuzey kenarında, yola yaklaşık 100m. uzaklıkta yer almaktadır. Küçük bir kesimi ayakta olan yapı, nerede ise tamamen yok olmak üzeredir. Sadece doğu, batı ve kuzey duvarlarının birkaç parçası ayakta kalabilmiştir (Res.1-2, Şek.1). Kuzey duvarı, muhtemelen arazinin güneyden kuzeye doğru eğimli oluşu nedeniyle, yapının diğer duvarlarından daha yüksektir ve daha sağlam durumdadır. Doğru, batı ve kuzey duvarları üzerinde, bir giriş işaret edilebilecek herhangi bir iz seçilmemektedir. Bu durumda girişin, bugün tamamen ortadan kalkmış olan güney duvarı üzerinde yer aldığı düşünmek gerekmektedir.

Yapının duvarları, düzgün derzler oluşturacak şekilde kırma taşlarla inşa edilmiştir. Kuzey duvarı, diğer duvarlardan daha yüksek olduğu için, dikdörtgen prizma şekilli beş adet payanda ile desteklenmiştir (Res.3). Duvarların iç yüzeyinde dikkati çeken tek özellik, güney duvarının doğu yarısında yer alan dikdörtgen profilli niştir (Res.4). Yapının içi moloz ve toprakla doludur.

Hanın eni, içten içe 12 metreden fazladır. Boyu ise 31m. civarındadır. Çatısı, doğu-batı yönlü tonozlarla örtülü olmalıydı. 80cm. kalınlığındaki duvarların, 12m.yi aşan bir açıklığa sahip tek bir tonozu taşıması zordur. Bu nedenle yapı, kuzey duvarı üzerindeki payandalardan ortadaki üçü hizasına yerleştirilmiş üç paye ile iki sahına bölünmüş olmalıydı. Payandaların çıkıntıları 1m75cm. ile 1m45cm arasında değişmektedir. En doğudaki payandanın eni 1m.40cm, diğer 4 payandanın enleri ise 1m. civarındadır. Payandalar arasındaki mesafe de, 5m40cm. ile 6m00 arasında değişmektedir. Güney cephesinin batı ucunda, hanın batı duvarının güneye doğru devamı gibi algılanan bir duvar temeli, 4m50cm. kadar izlenebilmektedir. Bu duvar temeli, hanın güney cephesine bitişik bir sekinin kalıntısı olmalıdır. Bir benzerine

Ermenek Kervan Yolu”, *V.Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu*, Ankara, 2001, s.57-72; A.Boran, “Siirt’teki Kervan Yolları ve Hanlar”, *Uluslar arası Sanat Tarihi Sempozyumu. ProfDr.Gönül Öney’e Armağan*, İzmir, 2002, s.154-161; A.Tüfekçioğlu, “Bursa-Çanakkale Yolu Üzerindeki Köprüler ve Hanlar”, *ay.es.*, s.556-565.

Tahtalıbeli Hanı'nda¹ da rastladığımız bu seki, güney duvarı boyunca devam ediyor olmalıydı.

İçte, güney duvarından 4m90cm. uzaklıkta, doğu-batı yönünde uzanan, aynı doğrultu üzerinde yer alan iki duvar kalıntısı dikkati çekmektedir. Biri batı duvarına, diğeri de doğu duvarına yakın olan bu iki temel kalıntısının kuzey yüzleri, açıkça algılanabilmektedir. Bu temeller, hanın kuzey duvarına yaslanan bir sekinin kalıntıları olmalıdır. Sekinin güney kenarına yerleştirildiğini düşünebileceğimiz dikdörtgen payeler hanı, yaklaşık eş genişlikte iki sahna bölmektedir.

Böylece iki sahnalı bir ahırdan ibaret bir han şeması ile karşı karşıya olduğumuz anlaşılmaktadır (Şek.2). Selçuklu dönemine tarihlenen iki sahnalı han örnekleri bilinmektedir. Karaman-Mut kervan yolu üzerinde yer alan iki sahnalı *Kozak* ve *Sertavul Hanları*'nda (XIV. yüzyıl başları)² girişler, dar kenarlardan biri üzerindedir ve giriş açıklığının içinde yer aldığı sahnın, diğerinden daha geniştir. Aynı durum *Kızılören Hanı*'nın 400m. kadar doğusundaki iki sahnalı han (XIII. yüzyıl sonu-XIV. yüzyıl başı) için de söz konusudur³. Siirt-Eruh yolu üzerindeki *Çemişevski Hanı*'nında da⁴, aynı şemanın uygulandığı görülmektedir. Ancak iki sahnalı bir plan şemasına sahip oldukları halde, girişleri uzun kenarlardan biri üzerine yerleştirilmiş han örnekleri de vardır. Ağın-Kemaliye yolu üzerindeki *Arnavut Hanı*'nda (XIV.-XV. yüzyıl)⁵ giriş, kuzeydeki uzun kenar üzerindedir. Kütahya-Afyon kervan yolu üzerinde yer alan *Döğer Hanı*'nın (XV. yüzyıl ilk yarısı)⁶ doğu bölümünde de, giriş açıklığının, uzun kenarlardan biri üzerine yerleştirildiği görülmektedir.

Yukarıda sıralamaya çalıştığım benzer şemaya sahip hanların hemen hemen tümü XIV-XV. yüzyıllara tarihlendirildiğine göre, Küçük Yenice Hanı'nı da aynı döneme tarihleyebiliriz.

¹ İzleyen sayfalara bk.

² Plan ve bilgi için bk. R.H. Ünal, "Deux Caravansérails Peu Connus de l'Epoque Pré-Ottomane au Sud de Karaman (Konya)", *Art and Archaeology Resaerch Papers*, 3, June 1973, s.57-69; R.H.Ünal, "Kozak ve Sertavul Hanları (Karaman- Mut)", *Konya* (hazırlayan F. Halıcı), Ankara, 1984, s.59-64, Lev. XLVII-LII)

³ Plan ve bilgi için bk. R.H.Ünal, "A Propos de la Destination de l'Edifice Situé au Sud-Est du Khan de Kızılören", *Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi*, Bildiriler III, Ankara, 1995, s.413-423; R.H. Ünal "Kızılören Hanı Yakınındaki Yapının İşlevi Hakkında Gözlemler", *Arkeoloji- Sanat Tarihi Dergisi*, VI(1992), İzmir, 1992, s.129-136, Lev.LIV-LIX.

⁴ Plan için Bk. A.Bozan, "Siirt'teki Kervan Yolları ve Hanlar", *Uluslararası Sanat Tarihi Sempozyumu, Prof. Dr. Gönül Öney'e Armağan*, İzmir, 2002, s. 159.

⁵ Ü. Serdaroğlu, "Ağın-Kemaliye Yolu Üzerindeki Arnavut Hanı", *Keban Projesi Çalışmaları*, Ankara,1971, s. 139-142 ve s. 110'daki plan. Ü.Serdaroğlu tarafından XVI. yüzyıla tarihlenen Arnavut Hanı, daha erken bir tarihte (XIV.-XV. yüzyıl) inşa edilmiş olmalıdır. Çapraz tonozlu üst örtüsü, sekisi ve ocakları ile ilgi çekici bir plan şemasına sahiptir.

⁶ Plan ve bilgi için bk., H.B.Kunter, "Bilinmeyen bir Kervansaray Tipi (Döğer Kervansarayı)", *Vakıflar Dergisi*, VIII (1969), s. 225-228.

BÜYÜK YENİCE HANI

Küçük Yenice Hanı'ndan yaklaşık 200m. uzaklıkta, karayolunun solundadır (Res.5). 2000, 2003 ve 2005 yıllarındaki ziyaretlerimiz sırasında terk edilmiş durumdaydı. 23m70cm X 28m50cm ölçülerinde, dikdörtgen şekilli bir plan şemasına sahip olan yapının uzun kenarları, kuzeyinden geçen karayoluna paraleldir (Şek.3). Köşelerde iri bloklar halinde köşe taşları kullanılmış, cephe dışındaki duvarlar moloz taşla inşa edilmiştir. Cephe duvarında, iri blok taşlar arasında, moloz taşlar da göze çarpmaktadır (Res.6). Hafif çıkıntılı sade bir saçak, yapıyı çepeçevre dolanmaktadır. Çatı, dış kenarlara doğru eğimli bir zemin üzerine oturtulmuş, alaturka kiremitlerle örtülüdür (Res.7). Makiler, kuzey ve güney duvarlarını maskelemektedir. Doğu cephesi ortasına yerleştirilmiş olan 2m30cm genişliğindeki giriş açıklığı, kesme taşlarla örülmüş basık bir kemerle örtülüdür (Res.8). Kapıdan, giriş eyvanına geçilmektedir. Giriş eyvanının iki yanındaki yatay dikdörtgen şekilli mekânlardan soldaki, geniş bir kemerle eyvana açılmaktadır (Res.9). Sağdaki mekânın eyvana açılan kemeri bir dolgu duvarla kapatılmış ve duvar üzerinde, dikdörtgen şekilli bir giriş açıklığı bırakılmıştır (Res.10). Dolgu duvar içine yerleştirilmiş ahşap hatıllar dikkati çekmektedir. Soldaki mekânın eyvana açılan kemeri içinde de, benzer bir perde duvarın bulunduğunu tahmin ediyorum. Her iki mekân da, Kuzey-Güney yönlü, hafif sivri kemerli birer tonozla örtülüdür. Tonozlar, birer destek kemeriyle desteklenmiş, sağdaki mekânın kuzey, soldaki mekânın da güney duvarı üzerine birer mazgal pencere açılmıştır.

Giriş eyvanı, düzgün kesme taşlarla örülmüş hafif sivri bir kemerle, 11m55cm X 16m70cm ölçülerindeki avluya açılmaktadır (Res.11). Avluyu çevreleyen duvarlar da moloz taşlarla inşa edilmiştir. Avlunun kuzey, güney ve batı duvarlarını ortlayan, kesme taşlarla örülmüş birer basık kemerle örtülü giriş açıklıklarından, yatay dikdörtgen şekilli birer mekâna girilmektedir (Bk.Şek.3). Kuzey ve güney kenarları üzerindeki mekânların boyutları, yaklaşık olarak birbirine eşittir. İkisi de Doğu-Batı yönlü, hafif sivri kemerli birer tonozla örtülüdür (Res.12). Tonozlar, ikişer destek kemeriyle desteklenmiştir. İki mekânın da, dışı bakan duvarları üzerinde ikişer pencere vardır. İlk inşatta mazgal şekilli olduklarını düşündüğüm pencerelerin boyutları, sonradan büyütülmüştür. Kuzeydeki mekânın kuzey duvarı ortasına, 2m70cm genişliğinde, düzgün kesme taşlarla örülmüş, basık bir kemerle örtülü bir kapı açılmıştır (Res.13). Kuru bir duvarla kapatılmış olduğu görülen bu kapının, sonraki onarımlardan biri sırasında açıldığını tahmin ediyorum. Kuzey-Güney doğrultusunda bir tonozla örtülü olan batıdaki ahır mekânı, Kuzey ve Güney duvarları üzerinde yer alan iki pencereden ışık almaktadır (Res.14). Burada da, pencerelerin sonradan genişletildiği dikkati çekmektedir. Moloz taşlarla inşa edilmiş olan hafif sivri kemerli tonoz, 4 destek kemeriyle desteklenmiştir.

Hanın mekânlarında ve mimari unsurlarında, simetrik bir düzenin egemen olduğu dikkati çekmektedir. Bir merkez etrafına simetrik olarak yerleştirilmiş mekânlara sahip hanların ilk örneklerine, Anadolu dışında rastlanmaktadır. Örneğin bir Roma Castrum'unu anımsatan Amul-Harizm kervan yolu üzerindeki *Daya Hatun*

Kervansarayı (XII. yüzyıl, Büyük Selçuklu dönemi) ¹, revaklı bir avlunun dört kenarı ortasına yerleştirilmiş birer eyvan ve eyvanlar arasında yer alan bağımsız mekânlarıyla oldukça gelişmiş bir plan şemasına sahiptir. Yapıyı çepeçevre dolanan ahırlar, bu mekânların gerisine yerleştirilmiştir. Suriye’de, Eyyubi dönemine tarihlenen *El-Arus Hanı* (1181-82)², karşılıklı kenarlar ortasına yerleştirilmiş birer eyvanla birbirinden ayrılmış, U şekilli iki ahırdan ibaret plan şemasıyla dikkat çeker. Benzer şemada bir diğer örnek olan *Tuman Hanı*’nın (Suriye) (XII. yüzyıl sonu-XIII. yüzyıl başı)³ planı, kare bir avlunun üç kenarını dolanan ahır ve giriş eyvanının iki yanındaki yatay dikdörtgen şekilli mekân ile Büyük Yenice Hanı’ın plan şemasına daha yakındır.

Bu şemanın Anadolu’da rastladığımız örneklerinin hemen hemen tümünde, avlunun üzeri örtülüdür. Erzincan-Erzurum kervan yolu üzerinde yer alan ve XIII. yüzyıla tarihlenebileceği düşünülen *Yer Han*’da⁴ da üzeri birbirine paralel iki tonozla örtülü bir avlu ve bu avluyu çevreleyen, sivri kemerli tonozlarla örtülü bir ahırdan oluşan bir plan şeması görülmektedir⁵. Divriği-Malatya kervan yolu üzerinde yer alan *Mirçinge Hanı*’nda da⁶ hemen hemen aynı plan şeması tekrarlanmaktadır. Ancak ortadaki avlunun üzeri tek bir tonozla örtülmüş ve avluyu kuşatan ahır, payelerin taşıdığı kemerlerle avluya tamamen açılmıştır. Aynı şema, XIII. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen *I. Taşkale Hanı*⁷’nda da tekrarlanmaktadır. Kare veya dikdörtgen bir avlunun kenarları üzerine yerleştirilmiş hücreler ve bunların gerisinde yer alan ahırlardan oluşan bir şemaya sahip Safevi dönemi menzil hanları da, Büyük Yenice Hanı’ın plan şemasının gelişmiş örnekleri gibidir. Nayin-İsfahan kervan yolu üzerinde, Nayin’e birkaç km. uzaklıktaki *Riyad-ı Bostan Kervansarayı*’nda (XIII. yüzyıl)⁸ avlunun etrafına yerleştirilmiş hücrelerin gerisindeki ahır, yapının bütün kenarlarını dolanmaktadır. Hücreler arasında yer alan dört adet eyvan (?), avlu ile bağlantıyı sağlamaktadır. XV. yüzyıl sonu- XVI. yüzyıl başlarına tarihlenen *Kalat-el Mudik Hanı*’nda⁹ ahır, tek bir mekân halinde, avlunun dört kenarını dolanmaktadır. Giriş eyvanının iki yanında, iki küçük mekân yer almaktadır. Balat’ta (antik Miletos), tiyatronun güneybatısında yer

¹ Plan için bk. İ. Kuyulu, “Anadolu Selçuklu Kervansarayları ile Orta Asya Kervansaraylarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Deneme”, *Sanat Tarihi Dergisi*, VIII(1996), İzmir, 1996, s. 55, Şek. 4.

² Bu han hakkında bilgi ve plan için bk. J. Sauvaget, “Caravansérails Syriens du Moyen Age”, *Ars Islamica*, VI/1(1939), s. 50-52, Fig. 4.

³ *ay.mak.*, s. 52-53, fig.5.

⁴ Plan ve bilgi için bk., R.H. Ünal, “Sevserek Hanı (Malatya-Pötürge) ve Yer Han (Erzurum-Kemaliye) Hakkında Bir İnceleme”, *I. Milletlerarası Türkoloji Kongresi*, C.III, İstanbul, 1979, s. 953-967, Şek. 3-4.

⁵ Bk. *ay.mak.* Bu hanın güney duvarına bitişik, üzeri açık bir avlunun izlerini saptamış ve çizdiğim plana işlemiştim. Ancak yapıyı daha sonra ziyaret eden A.T. Yavuz, bu açık avlunun varlığından kuşku duymaktadır. Bk. “Mirçinge Han and concentric Planned Anatolian Seljuk Period Caravanserais”, *Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi*, C.III, Ankara 1995, s. 449-469, Fig. 11.

⁶ Plan ve bilgi için bk., A.T. Yavuz, *a.g.m.*, Fig. 6.

⁷ Bilgi ve plan için bk., İ. Aytaç, “Selçuklu Döneminde Malatya-Kahta Kervanyolu ve Kervansarayları”, *I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi*, Bildiriler I, Konya, 2001, s. 56-57, ve s. 521, Plan 7.

⁸ Bilgi ve plan için bk. M.Siroux, *Caravansérails d’Iran et Petites Constructions Routières*, Le Caire, 1949, s. 60-62, Fig.20.

⁹ J. Sauvaget, “Caravansérails Syriens du Hadjdj de Constantinople”, *Ars Islamica*, IV (1937), s. 103, Fig. 10 ve s. 110.

alan *Anonim Han*'ın planı da, Büyük Yenice Hanı'nın planını anımsatır¹. Burada, dikdörtgen avlunun iki kenarı boyunca uzanan L şekilli bir ahır; diğer iki kenarı üzerinde de, hücreler yer almaktadır. Ahırın iki kanadı üzerinde birer girişi vardır. Her iki kanat da, içten ve dıştan payandalarla desteklenmiştir. Menteşe Beyliği'nin sona ermesinden sonra, bölgedeki her türlü etkinliğin hızla gerilediği göz önüne alındığında, bu hanın, XIV. Yüzyıl sonu veya XV. Yüzyıl başlarına tarihlenmesi gerekir Yine Balat'ta, aynı döneme tarihlenen *Pireli Han*'da, avlunun sadece iki kenarı üzerinde yer alan mekânlar sağlam kalabilmiştir². Bu kenarlardan biri üzerinde ahır yer almaktadır. Diğer kanatta ise birkaç hücre vardır. Bugün tamamen tahrip olmuş olan kuzey kanadı üzerinde, batı kanadındaki ahırın devam ettiği varsayılırsa, bu hanın plan şemasının da Balat'taki *Anonim Han*'ın, dolayısıyla Büyük Yenice Hanı'nın plan şemasını tekrarladığı söylenebilecektir. Sokollu *Mehmet Paşa Menzil Külliyesi*'ndeki (Payas) hanın (1574)³ plan şeması da, Büyük Yenice Hanı'nı anımsatmaktadır. Dikdörtgen planlı avlunun üç kenarını işgal eden revakların gerisinde, tek mekân halinde düzenlenmiş, ters U şekilli bir ahır yer almaktadır.

Görüldüğü gibi, Büyük Yenice Hanı'na benzer plandaki hanlara, XII. yüzyıldan itibaren Orta Asya, İran, Suriye ve Anadolu'da rastlanmaktadır. Evliya Çelebi, 1671 yılında Mekke'ye giderken uğradığı Yenice Hanı hakkında şu bilgiyi vermektedir: “*Darımandır* (güvenli bir yapıdır). *Antalya* hakkında (toprağında) *bir yalçın dereli yerde üç kıta* (parça) *handır*. *Adalya* (Antalya) ile *İstinaz* (Korkuteli) *mabeyninde* (arasında) *vaki olmuştur* (yer almaktadır). *Âyende* (gelen) ve *revende* (giden) *(ye) ârâmghâdır* (dinlenme yeridir). *Henüz bina olunuyor*. *Ve bir kahvehanesi ve birkaç nevbina* (yeni inşa edilmiş) *dükkânları var*. *Ve Adalya kal'asının dizdari* (kale muhafızı) *Celeb Cafer Ağa hanın mukabelesinde* (karşısında) *nevbina bir çeşmei âbi zülâl* (berrak, saf suyu olan çeşme) *inşa iderken hakirin* (benim) *bilbedahe* (irticalen söylediğim) *bu tarihi celi hat* (kalın ve iri harfli yazı) *ile tahrir olunmuştur* (yazılmıştır) (Tarih)

*Sahibülhayra suna mâi Kevser
Şad ola ruhu Hüseyini Hayder⁴
Evliya dedi anın tarihin
Şad hurrem ola ayni Cafer
Sene 1078*

¹ Bu hanın planı ve hakkında bilgi için bk. K.Wulzinger, P.Witteck vd., *Das İslamische Milet*, Berlin ve Leipzig, 1935, s.40-41, Taf.36.

² Bk. *ay.es.*, s.41 ve Lev. 35

³ Bilgi ve plan için bk. M.F.Müderrişoğlu, “Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğu Akdeniz'deki İskelesi Payas ve Sokollu Mehmet Paşa Menzil Külliyesi”, *Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi*, Bildiriler C.II, Ankara, 1995, s. 513-524, Lev. 1.

⁴ “*Haydar*” Hz. Ali'nin lâkablarından biridir. “*Hüseyin*” ise, Hz. Ali'nin Kerbelâ'da şehit edilen oğlunun adıdır

Günümüz Türkçesine çevirirsek:

Cennet ırmaklarının suyunu hayır sahibine sunsun

Haydar'ın oğlu Hüseyin'in ruhu memnun, bahtiyar olsun.

Evliya onun (çeşmenin) tarihini söyledi.

Cafer Çeşmesi sevinçli, güler yüzlü olsun.

Sene 1078/1667-68¹

1670-79 yılları arasında Anadolu'yu gezen İngiliz rahip *Dr. John Covel*² da, Evliya Çelebi gibi Büyük Yenice Hanı'nda konaklamıştır. Gezginin tarifine göre, “*burası tepelikler arasında güzel bir bina*”dır³. XIX.yy. ortalarında bu yoldan geçen Charles Texier de, burada bir hanın varlığından söz etmektedir⁴. Ancak Han'ın adı Yenice Hanı olarak değil, eteğinde yer aldığı *Güllük Dağı*'ndan⁵ dolayı *Goulik (Güllük) Hanı*⁶ şeklinde kaydedilmiştir. Texier'de, ayrıca şu bilgilere yer verilmiştir: “*Antalya'yu iç kesimlerdeki kentlere bağlayan kervan yolu, Toros Dağları'nı aşan eski Roma yolunun güzergâhını izlemektedir Antalya ovasında Sultan I.Selim tarafından inşa*

¹ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi, (Anadolu, Suriye, Hicaz) (1671-1672)*, C.IX, İstanbul, 1935, s.284-285. Gezginin metnini verdiği çeşme kitabesi bugün kayıptır. 1940'lı yılların başlarında burayı ziyaret eden ve kitabeyi inceleyen S.Fikri Erten'in yayımladığı metin, Evliya Çelebi'nin metninden biraz farklıdır. (bk. S.Fikri Erten, *Antalya Tarihi*, Antalya, 1948, s.51-52). S.F.Erten'e göre kitabenin 3. satırında “*Avni hakla dedi Ahmet Tarih* (aynen)” yazıları okunmaktaydı. Evliya Çelebi'de, 5. satır olarak verilen “*Sene 1078*” ibaresi de, F.Erten'e göre “*Tahriren fi şehri Muharrem Elharam min sene bin seksen*” şeklindeydi. Bu saptamalara göre, çeşme kitabesine tarih düşürdüğünü beyan eden Evliya Çelebi'nin verdiği bilgilerin gerçeği tam yansıtmadığı, kitabenin “*Ahmet*” adında bir zat tarafından kaleme alındığı, kitabe tarihinin de 1078 (1667-68) değil 1080 yılının Muharrem ayı (1669 yılı Haziran ayı) olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, her iki tarihin de, Evliya'nın buradan geçtiği 1082 (1671-72) tarihi ile pek uyummadığı görülmektedir (bk.M.C.Baysun, “Evliya Çelebi” mad., *İslam Ansiklopedisi*, C.4, s.406).

² Bk. Z.Arıkan, “Evliya Çelebi'nin Elmalı-Alanya Yolculuğu”, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 4(1988), İstanbul, 1989, s.205.

³ *ay.yer.* Sayın Prof.Dr.Zeki Arıkan'ın bu bilgileri aldığımı söylediği Sayın Prof.Dr.Salih Özbaran'la yaptığım görüşme sonunda, bilgilerin aktarımında bir karışıklık olduğu, aktarılan bilgilerin, o tarihte *British Museum*'da korunan (bugün *British Library*'de *Harl. 7021, fol.377ff.*) **John Luke** adlı yazarın gezi notlarından alındığı anlaşılmıştır. Notların 23 Ocak 1667 tarihli bölümünde, Sayın Özbaran'ın çevirisini lutfettiği şu satırlar okunmaktadır: “*Bugün Yenice Han (Yengigéh Hane)'da kaldık. Tepeler arasında güzel, eski bir yapı*”.

⁴ Ch.Texier, *Asie Mineure, Description Géographique, Historique et Archéologique des Provinces et des Villes de la Chersonnèse d'Asie*, Paris, 1862, s.707-708; Bu eserin Türkçeye çevirisinde bu sayfaların kısaltılarak aktarıldığı görülmektedir (Ch.Texier, *Küçük Asya, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, C.III, Ankara, 2002, s.446.)

⁵ Bu dağın adı 1/25.000'lik askeri haritalarda **Göllük Dağı** şeklindedir. Eski Antalya-Korkuteli yolu, dağın doğu, kuzey ve batı eteklerini dolanmaktaydı. Haritada, dağın kuzey eteğinde, “*Yenice Boğazı*” ve “*Yenice Kahvesi*” adları okunmaktadır.

⁶ Bu isim bir sonraki sayfada **Gulik**. şeklinde yazılmıştır (Ch.Texier, *Asie Mineure...*s.708).

ettirilmiş olan büyük Evdir Hanı¹.ve Güllük Hanı, Lagonia ve Termessos kentlerinin yerini alan yerleşimlerdir. Güllük Hanı, üç taş bina ve bir kahvehaneden oluşmaktadır².

Evliya Çelebi'nin ifadesi ile Yenice Hanı, “üç kıta handır”. Yani üç ayrı yapıdan oluşmaktadır. Gerek Evliya Çelebi, gerekse Texier'nin aynı bilgiyi vermeleri ilginçtir. Bu yapılardan ikisi, Küçük ve Büyük Yenice Hanı adlarıyla adlandırdığım yapılar olmalıdır. Üçüncü parçanın ise, Evliya Çelebi'nin sözünü ettiği dükkânlar olabileceği akla gelmektedir. Evliya Çelebi han için, “henüz bina olunuyor” ifadesini kullanmaktadır³. Acaba inşa edilmekte olan bugün mevcut iki handan hangisidir? Dikdörtgen şekilli, iki sahnılı, tek bir mekândan oluşan bir plan şemasına sahip olan Küçük Yenice Hanı, Büyük Yenice Hanı'ndan hayli önce inşa edilmiş olmalıdır. Bir, iki veya üç sahnılı, tek mekânlı hanların Anadolu'daki ilk örneklerine XIII. Yüzyıldan itibaren rastlanmaktadır. Son örnekleri ise *Bafa Hanı*'na⁴ (XV.yy) kadar uzanmaktadır. Bu nedenle Evliya Çelebi, Küçük Yenice Hanı'nda konaklamış olmalıdır. Ziyareti sırasında inşa edilmekte olan han, muhtemelen bugün de sapsağlam durumdaki Büyük Yenice Hanıdır. Böylece Büyük Yenice Hanı'nı, 1670'li yılların başlarına tarihlenememiz mümkün görünmektedir.

Küçük Yenice Hanı'nın yol aşırı güneyinde, Evliya Çelebi'nin de varlığından söz ettiği bir çeşme yer almaktadır. Bugün çeşmenin, kayda değer bir özelliği kalmamıştır. Zamanla, çeşmenin arkasında bir hazire olduğu, halen ayakta kalabilmiş iki mezar ve bugün çeşmenin yakınına sıralanmış bazı mezar taşı parçalarından anlaşılmaktadır. Yerlerinden oynatılmış mezar taşlarından *Yanıkzade Ha...*'ya ait 1 numaralı mezar taşında,

هو-1

2- الخلاق و الباقي

3- كل نفس ذائقة الموت

4- ثم الينا ترجعون

5- المرحوم و المغفور

6- ياتق زاده حا...

7-....

yazısı okunmaktadır (Res.15). Kitabenin Türkçeye çevirisi şöyledir:

¹ Evdir Hanı'nın kitabesi kayıptır. Muhtemelen XIII. Yüzyılın ortalarında inşa edilmiş olan bu hanın Yavuz Sultan Selim ile hiçbir ilişkisi yoktur.

² Ch.Texier, a.g.e., s.707.

³ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, s.204.

⁴ A.Baş, “Beylikler Dönemi Hanlarında...”, Çizim 2.

- 1- O
- 2-Yaratıcı ve Ebedidir.
- 3-Her canlı ölümü tadacaktır
- 4-Sonra bize döndürüleceksiniz
- 5-Merhum ve yargılanmış
- 6-Yanık zade Ha....
- 7-....

ise, Yanıkzade 'lerden bir diğer zata ait olduğu anlaşılan 2 numaralı mezar taşında

- 1-هو
- 2-الخلق والباقي
- 3-الله ولي التوفيق
- 4-كل نفس ذائقة
- 5-الموت ثم ا لينا ترجعون
- 6-المرحوم يانق زاده
- 7-سليمان اغانك
- 8-...-8

yazısı okunuyor (Res.16). Kitabenin Türkçe'ye çevirisi şöyledir:

- 1- O
- 2- Yaratıcı ve Ebedidir.
- 3- Başarı Allah'tandır.
- 4-Her canlı ölümü tadacaktır
- 5-Sonra bize döndürüleceksiniz
- 6-Merhum Yanık zade
- 7-Süleyman Ağa'nın
- 8-...

3 ve 4 numaralı mezar taşı parçalarında aynı yazılar okunmaktadır (Res.17-18).

رحنه فاتحه سنه ١٢١٣

Kitabenin Latin harfleri ile transkripsiyonu:

Ruhuna Fatiha

Sene 1213 (1798-99)

Yalnız, 4 numaralı mezar taşında (Bk.Res.18), okunabilen ilk kelime olan *ruhuna* kelimesinin başındaki (R) harfi silinmiştir. Bir önceki kelimenin son iki harfi olan (Y ve R) harfleri seçilebilmektedir.

5 numaralı mezar taşı sağlam durumdadır (Res.19). Arapça ibareler de içeren bu mezar taşı üzerindeki kitabenin Arap harfleri ile metni ve Latin harfleri ile transkripsiyonu şöyledir:

- 1- لا اله الا الله
- 2- محمد رسول الله اهله (?)
- 3- زار قيله رم بر مراده ايرمدم
- 4- حسرتا فاني جهانده طول عمر سورمدم
- 5- فرقتا تقدير بو ايمش تا ازلدن بلمدم
- 6- ...نه ...اليه خاندانندن منو(?) زاده
- 7- طريق(?) نقشبنديه دن (?) شيخ.....افندي
- 8- ولد الحاج يوسف اغا روحنه فاتحه سنه
- 9- ١٢٤٣ ذالقعده ٧

- 1 ve 2. satırlar *Kelime-i Şehadet*
3-Zari kılarım bir murada ermedim
4-Hasreta fani cihanda tül ömr sürmedim
5-Firkata takdir bu imiş ta ezelden bilmedim
6-.....hanedanından zade
7-Tarik-i Nakşibendiyeden Şeyh Efendi
8-Veled-i el-Hac Yusuf Ağa ruhuna Fatıha. Sene
9-1243 7 Zilkade

Bu kitabeyi günümüz Türkçesiyle şöyle ifade edebiliriz.

- 3-Yüksek sesle ağlarım. Hiçbir beklentim gerçekleşmedi.
- 4-Ey hasret! Bu ölümlü dünyada, uzun bir yaşantım olmadı.
- 5-Ey ayrılık! Ezelden beri benim kaderim bu imiş bilmedim.
- 6-.....hanedanından.....oğlu
- 7-Nakşibendî tarikatından
- 8-Hacı Yusuf Ağa'nın oğlu Şeyh.....Efendi ruhuna Fatıha. Sene
- 9- 1243, 7 Zilkade (13 Haziran 1826)

6 numaralı mezar taşının yazıları oldukça özensizdir (Res.20). Zamanla yıpranmış olduğu görülen bu kitabede seçilebilen kelimeler ne yazık ki anlamlı bir bütün oluşturmamaktadır. Kitabede seçilebilen kelimeler şöyle sıralanmaktadır:

- 1- ده وايى (؟) المدم (؟) قيبيل (؟)
 - 2- ...صزت باب
 - 3- بحق صاحب الخيرات
 - 4- ألي حي.....
-

7 numaralı mezar taşı da sağlam durumdadır (Res.21). 5 numaralı taşta olduğu gibi Arapça ibareler içeren kitabenin Arap harfleri ile metni ve Latin harfleri ile transkripsiyonu şöyledir:

- 1- هو الحي الباقي
- 2 - مسكنم طاغلر باشى صحرايه حاجت قا لمدى
- 3- ايچدم اجل شربتئى لقمانه حاجت قا لمدى
- 4- هب اوكلدي ياره لرم جراحه حاجت قا لمدى
- 5- ميرميران كرام ذوى الاحترامدن
- 6- سابقا منتشا سنجاغى متصرفى
- 7- مرحوم ابراهيم پاشانك
- 8- روحىچون الفاتحه
- 9- سنه ۱۲۲۹

- 1- Hüve'l-Hayyü'l-Baki
- 2- Meskenim dağlar başı sahraya hacet kalmadı
- 3- İçtim ecel şerbetini Lokman'a hacet kalmadı
- 4- Hep onuldu yarelerim cerraha hacet kalmadı
- 5- Mir-i Miran-ı kiram zevi'l-ihiramdan
- 6- Sabıka Mentеше Sancağı Mutasarrıfi
- 7- Merhum İbrahim Paşa'nın
- 8- Ruhiçün el-Fatiha
- 9- Sene 1229

Kitabeyi günümüz Türkçesine şöyle çevirebiliriz:

1-O diri ve ebedidir.

2-Dağların zirvesinde oturuyorum, ovaya (bozkıra, çöle) ihtiyaç kalmadı.

3-Ölüm şerbetini içtim, Lokman'a¹ ihtiyaç kalmadı.

4-Yaralarımın tamamı iyileşti. Cerraha ihtiyaç kalmadı.

5-Şerefli Beylerbeyi, Saygıdeğer

6-Eski Menteşe Sancağı yöneticisi

7-Merhum İbrahim Paşa'nın

8- Ruhu için Fatıha

9-Sene 1229/1814

Bu mezar taşının, 1229/1814 yılında vefat eden, “Mirmiran” (Beylerbeyi) rütbesiyle “Menteşe Sancağı” mutasarrıflığı yaptığı belirtilen **İbrahim Paşa**'ya ait olduğu anlaşılmaktadır. E.Uykucu², 1813 yılında Menteşe Mutasarrıfı olan ve Menteşe'yi bir mütesellim aracılığı ile idare eden bir İbrahim Paşa'dan söz etmektedir. Bu bilgileri benim için derleyen *Em.Öğr.Gör. Aydoğan Demir*, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulduğu yeni bir belgeyi bana iletmek lütfunda bulundu. 1813-1814 yıllarında, Teke Sancağı (merkezi Antalya) Mütesellimi *Mehmed Ağa* ile oğlu *İbrahim Ağa*, merkezden gönderilen emirlere itaat etmedikleri için asi ilân edildiler. İbrahim Ağa, üzerine sevk edilen *Karaman Valisi Vezir Ali Paşa*'nın kuvvetlerini bozguna uğrattı³. İsyanın bastırılması için görevlendirilen *Kaptan-ı Derya Hüseyin Paşa*'ya verilen gizli bir emirle, Ali Paşa'nın Limni Adası'na sürülerek yerine **Menteşe Mutasarrıfı İbrahim Paşa**'nın vezirlik rütbesiyle atandığı bildirildi. 29 Zilhicce 1229 (12 Aralık 1814) tarihli bu arşiv belgesinden, bu sırada İbrahim Paşa'nın vefat ettiğini, Kara Osmanzade'nin, İzmir Voyvodası Kâtibzade'nin ve Kızılhisar Mütesellimi Ömer Bey'in hemen sefere katılmalarının emredildiğini de öğreniyoruz⁴.

Bu mezar taşının sahibi, yukarıda sözü edilen arşiv belgesinde adı geçen ve vezir unvanıyla Karaman Valiliği görevine başlayamadan - belki de bu atamayı hiç öğrenmeden - ölen *Menteşe Mutasarrıfı İbrahim Paşa* olmalıdır.

¹ *Lokman* : Kökeni Arapların Cahiliye devrine kadar inen, Kur'an'da da adı geçen, olağanüstü uzun yaşadığına inanılan bilge kişi (Bk. *İslâm Ansiklopedisi*, “Lokman” maddesi, C.VII, s.64.

² ² *Muğla Tarihi*, İstanbul, 1968, s.103

³ -*Cevdet Tarihi*, İstanbul 1309, c.10, s.148

⁴ -*Başbakanlık Osmanlı Arşivi*, HAT, dosya no. 277, gömlek no. 16268

TAHTALI BELİ HANI

Antalya-Korkuteli karayolu üzerinde, *Tahtalı Beli* mevkiindedir. Korkuteli yönünde yolun solunda, karayolu kotundan 10m. kadar aşağıdadır (Res.22) (Şek.4). Güneye doğru eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiştir. Dıştan dışa 21m95cm X 9m30cm boyutlarındaki hanın doğu ve batı duvarları, nerede ise temel hizasına kadar yıkıktır (Res.23). Güneye doğru eğimli olan arazi tesviye edilerek oluşturulan düzlük üzerine inşa edilmiştir. Yapı, kuzeyindeki yara yaslandığı için kuzey duvarı sağırdır (Res.24). Bu duvarın kalınlığı ölçülemedi. Doğru ve batı duvarları yaklaşık aynı kalınlıktadır (0m95cm.). Eğim nedeniyle oldukça yüksek inşa edilmiş olması gereken güney duvarının kalınlığı, 1m50cm.'dir Mekânı örten tonozun yükünü ve itme kuvvetini karşılamak durumundaki bu duvar, dıştan iki (?) payanda ile desteklenmişti. Payandalardan batıdakinin kalıntısı net olarak seçilebilmekte ise de, doğudaki payandadan herhangi bir iz kalmamıştır. Güney duvarının doğu ve batı uçlarında küçük birer parça sağlam kalabilmiştir. Duvarın kalan kesimi, temel hizasına kadar tahrip olmuştur. Kuzey duvarı, kesintisiz izlenebilmektedir.

Duvarlar, moloz taşlarla inşa edilmiştir. Köşelerde, irice blok taşlar kullanılmıştır. Yapının güneybatı köşesinden 4m75cm. uzaklıkta, güney duvarını destekleyen bir payandanın izi seçilebilmektedir. Güneydoğu köşesinden yaklaşık 6m.50cm uzaklıkta da, güney duvarına yaslandığını tahmin ettiğim bir merdivenden artakalan üç basamak görülmektedir (Res.25). Muhtemelen çatıya çıkışı sağlayan ve kuzey duvarına bitişik olması gereken bu basamaklar, duvardan ayrılmış ve yan yatmış durumdadır. Batı duvarına bitişik bir temelin, güneye doğru 2m. kadar devam etmesi, Küçük Yenice Hanı'ndakine benzer güney duvarına bitişik bir dış sekinin varlığını düşündürmektedir.

Yapının doğu ve batı kenarları üzerinde, giriş açıklığına ait herhangi bir iz yoktur. Kuzeydeki eğim nedeniyle sağır olan kuzey kenarı üzerinde de olamayacağı kesindir. Giriş açıklığı, muhtemelen güney kenarını ortalamaktaydı (Şek.5). Ancak, güney duvarının orta kesimi temel hizasına kadar tahrip olduğundan, bugün bu savı destekleyecek hiçbir iz yoktur.

Yapının içinde, molozlar ve yağmur suları ile sürüklenen toprağın, zemini hayli yükselttiği anlaşılmaktadır. Güney cephesinin batı ucunda yer alan, yaklaşık 2m50 yüksekliğindeki duvar parçasının iç kesiminde, yaklaşık 1m50 yükseklikten başlayan bir tonoz izi seçilebilmektedir. Doğru- batı yönünde uzanan bu tonozun 1m50cm gibi oldukça düşük bir seviyeden başlaması, içteki zeminin hayli yükselmiş olduğunu düşündürmektedir.

Kalan izlerden hanın, tek sahnalı bir ahırdan ibaret, avlusuz hanlar grubundan olduğu anlaşılmaktadır. Dikdörtgen şekilli tek sahnalı bir şemaya sahip Anadolu hanlarının bir grubunda, giriş dar cepheye açılmıştır. Giriş açıklığından bir ön mekâna,

buradan da ahıra geçilmektedir. 815-818/1415-1418 yılları arasına tarihlenen Gölpazarı'ndaki *Mihal Bey Hanı*¹; vakfiyesine göre XV.yy. ortalarına tarihlenen Kastamonu'da, *İsmail Bey Külliyesi* içindeki *Deve Hanı*² ve XV.yüzyıla. veya XVI.yy. başlarına tarihlenen *Yaykıl Hanı*³ bu gruba dahil örneklerdir. Daha basit bir plan şemasına sahip olan örneklerde ön mekân kaldırılmıştır. Bu tipin bilinen ilk örneği, Antalya-Alanya kervan yolu üzerinde yer alan, Alanya yakınlarındaki *Şarapsa Hanı*'dır⁴. Bilinen diğer iki örnek ise 1231-1232 tarihli *Tol Han* ile muhtemelen XIII.yy. ortalarına tarihlenen *Ortapayam Hanı*⁵dır. Oldukça harap durumdaki Tahtalı Beli Hanı'nı da, ihtiyat kaydı ile XIII-XIV. yüzyıllara tarihlemek mümkün görünmektedir.

TROIS KHANS INCONNUS SUR LA ROUTE DE CARAVANE ANTALYA-KORKUTELİ

L'ouvrage capitale du feu Professeur Kurt Erdmann sur les caravansérails du XIIIè. siècle en Anatolie paru en 1961⁶, conserve toujours sa place prépondérante dans l'histoire de l'architecture des khans. Ce fut cet ouvrage qui attira l'attention des chercheurs sur ces bâtiments où les commerçants, les bêtes de somme et les voyageurs pouvaient héberger. Les caravansérails signalées ça et là par des chercheurs ou dans des récits de voyage, faisaient pour la première fois l'objet d'une étude détaillée, accompagnée de plans et de photos. La liste des caravansérails du Moyen Age dressée par le Professeur Erdmann et enrichie quelques années plus tard par l'étude succincte et minutieuse du Feu Professeur Muammer Kemal Özergin⁷, ne cesse de grandir avec la publication de nouveaux khans inconnus.

Attiré depuis le début de ma carrière par ces bâtiments solitaires défiant le temps, je me suis adonné au dépistage des khans restés inconnus et à l'étude de leurs particularités architecturales. J'en ai dépisté et publié environ une vingtaine⁸. La chasse

¹ Bk.E.H.Ayverdi, *Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri*, İstanbul, 1972, s.170.

² Plan için bk. N.Şahin, E.Morçöl, "Kastamonu İsmail Bey Külliyesi Rölövesi", *Rölöve ve Restorasyon Dergisi*, sayı 6, Ankara, 1987, s.42.

³ Bilgi ve plan için bk. R.H.Ünal, "Osmanlı Öncesi Dönemden Yayınlanmamış Üç Menzil Hanı", *Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi*, V(1990), İzmir, 1990, s.189-191.

⁴ Kitabesine göre II.Gıyaseddin Keyhusrev (1237-1246) tarafından inşa ettirilmiş bu han hakkında bilgi için bk. K.Erdmann, *a.g.e.*, Teil 1, 171-173; plan için bk. Teil 2, Taf.XXVIII.

⁵ Bu iki han hakkında bilgi ve plan için bk. O.Kunduracı, "Kubadabad-Alanya Arasındaki Kervanyolu Üzerine Yeni Araştırmalar", *VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*, Kayseri, 2002, s.537-550.

⁶ K.Erdmann, *Das Anatolische Karavansaray des 13. Jahrhunderts*, Berlin I-II, 1961.

⁷ M.K.Özergin, "Anadolu Selçuklu Kervansarayları", *Tarih Dergisi*, XV/20(1965), pp.141-170.

⁸ Je peux citer entre autres le **Khan d'Iğdır** (Doğubeyazıt-Batum) (cf. "Iğdır Yakınlarında Bir Selçuklu Kervansarayı ve Doğubeyazıt-Batum Kervan Yolu Hakkında Notlar", *Sanat Tarihi Yıllığı*, III(1970), İstanbul, pp.7-15) ; le **Khan de Şerbetin** (Diyarbakır-Malatya) (cf. "Notes sur l'Ancien Réseau Routier Entre Malatya et Diyarbakır", *Fifth International Congress of Turkish Art*, Budapest, 1978, pp. 881-889) ; le

aux caravasérails continue toujours avec la participation et le zèle de jeunes chercheurs turcs¹

Il y a quelques années, Mr. *Hasan Uçar*², originaire de Korkuteli, alors étudiant au Département de l'Histoire de l'Art de l'Université d'Ege, avait présenté dans un séminaire un khan inconnu, à mi-chemin entre Antalya et Korkuteli³. Lors de ma visite en Août 2000 en compagnie de Mr.Uçar, j'ai découvert un autre khan en ruine à 200m. environ du premier. Ces deux khans se situent à 30km. au Nordouest d'Antalya, sur l'ancienne route menant d'Antalya à Korkuteli, à l'entrée du Défilé de Yenice (*Yenice Boğazı*), et à l'endroit nommé *Yenice Kahvesi* (Café de Yenice). Le khan en ruine que j'ai nommé le **Le Petit Khan de Yenice**, se situe en contrebas de la route, à environ 100m. de distance. Ce khan en très mauvais état menaçait ruine. Quelques pans de ses

Khan de Karakaya (Diyarbakır-Malatya) (cf. *ibid.*) ; le **Khan de Gevran (ou Han-ı Gevran)** (Diyarbakır-Malatya) (cf. *ibid.*) ; le **Khan de Dumluca** (Sivas-Divriği) (cf. "Osmanlı Öncesi Devirden Yayınlanmamış Birkaç Han Üzerine Bir İnceleme", *Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Prof. A.L.Gabriel Özel Sayısı*, Ankara, 1978, pp.453-483) ; le **Khan de Pamuk** (Sivas-Divriği) (cf. *ibid.*) ; le **Khan de Kantarmış** (Harpüt-Divriği) (cf. *ibid.*) ; le **Duhan** (Diyarbakır-Bitlis) (cf. *ibid.*) ; le **Khan de Hoca Cihan** (Konya-Beyşehir) (cf. *ibid.*) ; le **Khan de Sevserek** (Malatya-Pötürge) (cf. "Sevserek Hanı (Malatya-Pötürge) ve Yerhan (Erzincan-Refahiye) Hakkında Bir İnceleme", *I.Milletlerarası Türkoloji Kongresi, t.III, (Türk Sanatı Tarihi)*, İstanbul, 1979, pp. 952-967) ; le **Yerhan** (Erzincan-Refahiye) (cf. *ibid.*) ; le **Khan de Kozak** (Karaman-Mut) (cf. "Kozak ve Sertavul Hanları", *Konya*, (Ed. Fevzi Halıcı), Ankara, 1984, pp. 59-64) ; le **Khan de Sertavul** (Karaman-Mut) (cf. *ibid.*) ; le **Khan de Kamereddin** (Konya-Adana) (cf. "Doğu Anadolu'da Bilinmeyen Üç Selçuklu Hanı", *Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi*, II(1983), pp.106-118) ; le **Khan de Tatvan** (Bitlis-Ahlat) (cf. *ibid.*) ; le **Khan de Çingene** (Eski Malatya) (cf. *ibid.*) ; le **Khan de Kınık** (Ereğli-Kayseri) (cf. "Osmanlı Öncesi Dönemden Yayınlanmamış Üç Menzil Hanı", *Sanat Tarihi Dergisi*, V(1990), pp.181-191) ; le **Khan de Gökçeğaç** (Sinop-Kastamonu) (cf. *ibid.*) ; le **Khan de Yayıkl** (Sinop-Kastamonu) (cf. *ibid.*)

¹ Comme par exemple A.O.Uysal, "Konya-Eğirdir Güzergahında Bazı Kervansaraylar", *III. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri*, Konya, 1994, pp.71-83; Y.Küçükdağ, "Konya Hocacihan Yakınındaki Dibidelik Han'a Dair Bir Vakfiye", *ay.es.*, pp.127-148; A.Uluçam, "Konya-Eğirdir Kervanyolunun Bilinmeyen Bölümü", *V. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri*, Konya, 1996, pp.85-94; A.Baş, "Konya-Hatunsaray-Seydişehir Kervanyolu Üzerine Düşünceler", *ay.es.*, pp. 141-167; İ.Aytaç, "Selçuklu Döneminde Malatya-Kahta Kervanyolu ve Kervansarayları", *I.Uluslar arası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi. Bildiriler I*, Konya, 2001, pp. 49-59; A.Baş, "Bilinmeyen Bir Selçuklu Kervansarayı: Yıkık Han", *ay.es.*, pp.93-99; O.kunduracı, "Kubadabad-Alanya Arasındaki Selçuklu Kervanyolu Üzerine Yeni Araştırmalar I", *I.Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi. Bildiriler II*, Konya, 2001, pp.53-59; G.Cantay, "Kayseri Kervanyolları I", *II.Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri*, Kayseri, 1998, pp.101-111; G.Cantay, "Kayseri Kervanyolları II", *III.Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri*, Kayseri, 2000, pp.73-83; O.Kunduracı, "Kubadabad-Alanya Arasındaki Selçuklu Kervanyolu Üzerine Yeni Araştırmalar II", *VI Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu. Bildiriler*, Kayseri, 2002, pp.537-550; A.Baş, "Karaman-Bucakkışla-Ermenek Kervan Yolu", *V.Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu*, Ankara, 2001, pp.57-72; A.Boran, "Siirt'teki Kervan Yolları ve Hanlar", *Uluslar arası Sanat Tarihi Sempozyumu. ProfDr.Gönül Öney'e Armağan*, İzmir, 2002, pp.154-161; A.Tüfekçioğlu, "Bursa-Çanakkale Yolu Üzerindeki Köprüler ve Hanlar", *ay.es.*, pp.556-565.

² Responsable du Laboratoire Photo du Département d'Histoire de l'Art de la Faculté des Lettres de l'Université d'Ege

³ J'exprime ici toute ma gratitude à Mr Hasan Uçar, qui a bien voulu m'informer de la présence de ces khans et se déplacer pour prendre les mesures des bâtiments en vue de dresser leur plan. Je lui dois aussi les clichés qui accompagnent cet article.

murs est, ouest et nord étaient encore debout en 2005, date de notre dernière visite. Le mur sud avait complètement disparu.

LE PETIT KHAN DE YENİCE

Probablement en raison de l'inclinaison du terrain vers le Nord, le mur nord le mieux conservé du bâtiment est plus haut que les trois autres. On ne discerne aucune trace d'ouverture sur les murs est, ouest et nord qui ferait penser à une baie d'entrée. On pénétrait très probablement dans le khan par une porte qui se situait au milieu du mur sud aujourd'hui presque entièrement disparu (Phot.1-2) (Fig.1).

Les murs du bâtiment sont contruits en moellons constituant des lignes régulières. Le mur nord plus haut que les autres est étayé par trois contreforts rectangulaires (Phot.3). Sur la face intérieure des murs, la seule particularité qui attire l'attention est une niche de tracé rectangulaire, située sur la partie est du mur du sud (Phot.4).

Le khan mesure plus de 12m. en largeur et environ 31m. en longueur. Ceci permet de supposer que le toit était recouvert d'une voûte en berceau axée est-ouest. Mais les murs latéraux de 80cm. d'épaisseur sont relativement faibles et supporteraient difficilement une voûte de 12m. de largeur. Par conséquent, il faut peut être supposer trois piliers alignés en ligne droite dans le sens est-ouest et à égale distance des murs latéraux, qui auraient divisé le khan en deux nefs.

La largeur des contreforts qui étayaient le mur nord varie entre 1m45cm et 1m75cm. La l'épaisseur du premier contrefort à partir de l'est mesure 1m40cm., tandis que les trois autres contreforts mesurent environ 1m. La distance d'un pilier à l'autre varie entre 5m40cm et 6m. Au coin sud-ouest de l'édifice on aperçoit les fondements d'un mur qui semble être le prolongement du mur ouest vers le sud. On peut suivre ce fondement sur 4m50 de distance. Ce fondement appartient très probablement à une estrade qui s'étendait le long du mur sud de l'édifice. On aperçoit une estrade semblable devant la porte d'entré du Khan de Tahtalı Beli (Cf.infra).

Ainsi on obtient un schéma de plan composé de deux nefs parallèles, couverte chacune d'une voûte en berceau (Fig.2). Les khans sans cour de l'époque pré-ottomane en Anatolie possèdent ordinairement trois nefs ou plus. Un schéma de plan composé de deux nefs peut donc paraître inhabituel. Mais nous connaissons aussi des spécimens à deux nefs comme les deux khans de *Kozak* et de *Sertavul*¹ datés tous les deux du début du XIVe. Siècle. Dans ces deux khans, la baie d'entrée est creusée sur l'un des côtés courts et la nef dans laquelle ouvre la porte d'entrée est légèrement plus large que

¹ Pour le plan de ce khans cf. R.H.Ünal, "Deux Caravansérails Peu Connus de l'Époque Pré-Ottomane au Sud de Karaman (Konya)", *Art and Archaeology Research Papers*, 3, June 1973, pp.57-69; R.H.Ünal, "Kozak ve Sertavul Hanları (Karaman-Mut)", *Konya*, (Edit. F.Halıcı), Ankara, 1984, pp.59-64, Lev.XLVII-LII.

l'autre. On aperçoit le même schéma de plan dans le petit khan (fin du XIIIe.-début du XIVe siècle)¹ qui se situe à environ 400m. à l'Est du *Khan de Kızılören* et dans le *Khan de Çemişevsk²* sur la route menant de Siirt à Eruh. Il existe aussi d'autres khans pré-ottomans à deux nefs, mais avec une baie d'entrée creusée sur l'un des côtés longs comme dans le *Khan d'Arnavut³* sur la route de Kemaliye à Ağın. Dans la salle est du *Khan de Döğür* (Kütahya-Afyon) (première moitié du XVe siècle) la porte d'entrée est creusée sur l'un des côtés long du bâtiments.

A peu près tous les khans qui présentent un schéma semblable datent du XIVe ou du XVe siècle ce qui nous permet de dater le Petit Khan de Yenice de la même époque.

LE GRAND KHAN DE YENİCE

Il se situe à gauche de la route dans la direction de Korkuteli, à environ 200m. du Petit Khan de Yenice (Phot.5). Le bâtiment était complètement abandonné en l'an 2000, date de notre première visite. Le khan occupe un terrain rectangulaire qui mesure 23m80 X 28m90 dans l'œuvre. Les côtés longs du rectangle sont parallèles à la route (Fig.2). En dehors de la façade construite en majeure partie d'assises régulières de grande dimension parsemées çà et là de moellons, les murs sont construits en moellons (Phot.6). Une corniche de faible saillie fait le tour du bâtiment. Le toit en charpente incliné vers l'extérieur est recouvert de tuiles (Phot.7). Les broussailles masquent la majeure partie des façades nord et sud. La baie d'entrée large de 2m30cm placée au milieu de la façade est, est surmontée d'un arc surbaissé construit en assises régulières (Phot.8). La porte d'entrée conduit dans un iwan qui donne accès à deux pièces rectangulaires. De ces deux pièces, celle de gauche ouvre largement sur l'iwan par un arc brisé (Phot.9). La baie correspondante de la pièce de droite est bouchée par un mur en moellon dans lequel est percée une baie d'entrée rectangulaire (Phot.10). Quelques uns des poutres en bois insérées dans le mur, sont encore en place. Un mur semblable sépare sûrement la pièce de gauche de l'iwan d'entrée. Ces deux pièces symétriques sont recouvertes chacune par une voûte en berceau brisé, étayée chacune par un arc

¹ Pour ce khan cf. R.H.Ünal, "A Propos de la Destination de l'Édifice Situé au Sud-Est du Khan de Kızılören", *Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi*, Bildiriler III, Ankara, 1995, pp.413-423; R.H. Ünal "Kızılören Hanı Yakınındaki Yapının İşlevi Hakkında Gözlemler", *Arkeoloji- Sanat Tarihi Dergisi*, VI(1992), İzmir, 1992, pp.129-136, Lev. LIV-LIX.

² Pour le plan de l'édifice cf. A.Bozan, "Siirt'teki Kervan Yolları ve Hanlar", *Uluslararası Sanat Tarihi Sempozyumu, Prof. Dr. Gönül Öney'e Armağan*, İzmir, 2002, p. 159.

³ Cf. Ü. Serdaroğlu, "Ağın-Kemaliye Yolu Üzerindeki Arnavut Hanı", *Keban Projesi Çalışmaları*, Ankara, 1971, pp. 139-142 et le plan à la page 110. Ce khan daté au XVIe. Siècle par Ü.Serdaroğlu, doit à mon avis dater du XIVe. ou du XVe. Siècle. Il attire l'attention avec son plan recouvert de voûtes croisées, ses estrades et ses cheminées.

doubleau. Sur le mur nord de la pièce de droite et sur le mur sud de la pièce de gauche on aperçoit une fenêtre ébrasée vers l'intérieur.

L'iwan d'entrée ouvre sur une cour mesurant 11m50 X 16m70 (Phot.11). Les murs qui entourent la cour sont construits en moellon. Au milieu de chacun des murs nord, sud et ouest est creusée une porte surmontée par un arc surbaissé conduisant dans une salle rectangulaire (Cf.Fig.3). Les salles nord (16m70 X 4m15) et sud (16m65 X 4m00) ont presque les mêmes dimensions. Elles sont recouvertes chacune par une voûte en berceau brisé, axée Est-Ouest et étayée par deux arcs doubleaux (Phot.12). Deux fenêtres déformées, ébrasées vers l'intérieur sont creusées sur le mur sud de la salle du sud et sur le mur nord de la salle du nord. Au milieu du mur nord de la salle du nord est percée une baie d'entrée large de 2m70 et surmontée d'un arc surbaissé construit en assises régulières (Phot.13). Cette porte, aménagée sans aucun doute lors de l'une des restaurations, était bouchée en l'an 2000 par un mur sans mortier. La salle oblongue de l'aile ouest est éclairée par deux fenêtres ébrasées et déformées, l'une sur le mur nord et l'autre sur le mur sud (Phot.14). La voûte en berceau brisé étayée par quatre arcs doubleaux de la salle de l'ouest, est construite en moellons.

Dans le khan, la symétrie est rigoureusement respectée soit dans l'agencement des pièces, soit dans la disposition des éléments architecturaux. Les premiers spécimens des khans qui possèdent des pièces disposées d'une manière symétrique autour d'une cour centrale apparaissent à l'époque des seldjoukides d'Iran et des ghaznévides. Un des exemples caractéristiques de ce type de khan, le *Caravansérail de Daya Hatun*¹ (XIIe. Siècle) se compose d'une cour centrale entourée de portiques, derrière lesquelles sont placées différentes pièces. Au milieu de chaque côté de la cour est placé un iwan. Les écuries qui font le tour du bâtiment sont placées derrière les pièces. En Syrie, le *Khan d'el-Arus (1181-82)*² daté de l'époque Ayyoubide se fait remarquer par son schéma de plan qui se compose de deux écuries en forme de U, séparées par deux iwans symétriques. Le schéma de plan du *Khan de Tuman*³ (Syrie) daté de la fin du XIIe. ou du début du XIIIe. Siècle, est plus proche de celui du Grand Khan de Yenice, avec ses écuries qui contournent les trois côtés d'une cour carrée. Les spécimens de khans anatoliens qui s'apparentent à ce schéma de plan ont presque tous une cour recouverte de voûtes en berceau. Le *Yer Khan*⁴ sur la route de caravane d'Erzincan à Erzurum, qui date probablement du XIIIe. Siècle, présente un schéma de plan qui se compose d'une cour recouverte de deux voûtes parallèles en berceau et d'une écurie recouverte

¹ Pour le plan de l'édifice cf. İ. Kuyulu, "Anadolu Selçuklu Kervansarayları ile Orta Asya Kervansaraylarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Deneme", *Sanat Tarihi Dergisi*, VIII(1996), İzmir, 1996, p. 55, Fig. 4.

² Pour le plan de l'édifice cf. J. Sauvaget, "Caravansérails Syriens du Moyen Age", *Ars Islamica*, VI/1(1939), p.50-52, Fig. 4.

³ *Ibid.*, pp.52-53, Fig.5.

⁴⁴⁴ Pour le plan et la description de l'édifice cf., R.H. Ünal, "Sevserek Hanı (Malatya-Pötürge) ve Yer Han (Erzurum-Kemaliye) Hakkında Bir İnceleme", *I. Milletlerarası Türkoloji Kongresi*, t.III, İstanbul, 1979, pp. 953-967, Fig. 3-4.

également de voûtes en berceau brisé qui fait le tour de la cour¹. Le *Khan de Mirçinge*² situé sur la route de caravane de Divriği à Malatya répète à peu près le même schéma de plan. Mais la cour centrale y est recouverte par une seule voûte et communique largement avec l'écurie qui la contourne par des baies surmontées d'arcs reposant sur des piliers rectangulaires. Le *Khan Anonyme de Balat*³ (début du XVe siècle ?), non loin du Théâtre antique de *Miletos*, présente un schéma de plan assez proche de celui du Grand Khan de Yenice. Construit en moellons constituant des rangées régulières et de grosses assises de remploi, ce khan de plan rectangulaire possède une cour autour de laquelle sont placées l'écurie et les cellules. L'écurie qui occupe les deux côtés adjacents du rectangle communique avec la cour par deux portes. La voûte qui la recouvre est étayée par des arcs doubleaux. *Pireli Khan* toujours à Balat (XVe siècle), ne garde aujourd'hui que les unités qui longent les deux côtés de la cour⁴. Sur l'un de ces deux côtés se situe l'écurie et sur l'autre les cellules. Une cellule qui a pu rester debout sur l'aile est, nous permet de supposer que ce côté de la cour était occupé par des cellules. Si le côté nord aujourd'hui complètement détruit possédait une écurie semblable à celle de l'aile ouest, le schéma du khan rappellerait celui du *Khan Anonyme de Balat*, qui a son tour se rapproche du plan du Grand Khan de Yenice.

Ce même schéma de plan se répète au *Khan de Taşkale No.1*⁵ qui date de la première moitié du XIIIe siècle. Les khans de l'époque safévide avec leur cour carré ou rectangulaire, leurs cellules disposées autour de cette cour et leurs écuries placées derrière les cellules, sont en quelque sorte les répliques plus élaborées du Grand Khan de Yenice. Dans *Le Caravansérail de Riyavad-è Bostan* (XVIe siècle)⁶ sur la route caravanière Nayin - Isfahan, à quelques kilomètres de Nayin, l'écurie placée derrière les cellules disposées autour de la cour, la contourne complètement. Les écuries ouvrent dans les quatre iwans (?) placés entre les cellules. Dans *Le Khan de Kal'at el-Mudik*⁷ daté de la fin du XVe. ou du début du XVIe. Siècle, l'écurie contourne sans interruption les quatre côtés de la cour. A gauche et à droite de l'iwán d'entrée se situent deux

¹ J'avais repéré les traces d'une cour ouverte adjacente au mur sud du khan et je l'avais indiquée sur mon plan. Mais Mme. Yavuz, se basant sur les renseignements qui lui ont été transmis par Mr. İsmail Aytaç doute de l'existence de cette cour. Cf. A.T.Yavuz, "Mirçinge Han and concentric Planned Anatolian Seljuk Period Caravanserais", *Dokuzuncu Milleterarası Türk Sanatları Kongresi*, t.III, Ankara 1995, pp. 449-469, Fig. 11.

² Pour le plan et la description de l'édifice cf., *Ibid.*, Fig.6

³ Pour le plan et la description de ce khan cf. K.Wulzinger, P.Wittef, F.Sarre, *Das Islamische Milet*, Berlin-Leipzig, 1935, pp.40-41 et Taf.36

⁴ Cf. *ibid.*, p.41 et Taf.35.

⁵ Pour le plan et la description de l'édifice cf., İ. Aytaç, "Selçuklu Döneminde Malatya-Kahta Kervanyolu ve Kervansarayları", *I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi*, Bildiriler I, Konya, 2001, pp. 56-57, et p. 521, Plan No.7.

⁶ Pour le plan et la description de l'édifice cf. M.Siroux, *Caravansérails d'Iran et Petites Constructions Routières*, Le Caire, 1949, s. 60-62, Fig.20.

⁷ J. Sauvaget, "Caravansérails Syriens du Hadjdj de Constantinople", *Ars Islamica*, IV (1937), p. 103, Fig. 10 et p. 110.

petites cellules. Le schéma de plan du *Caravansérail de Sokollu Mehmet Paşa*¹ (1574) à Payas, rappelle à son tour celui du Grand Khan de Yenice. L'écurie en forme de U renversé, placée derrière les riwaqs occupe les trois côtés de la cour.

Les khans que je viens de citer et dont les plans rappellent plus ou moins celui du Grand Khan de Yenice, se rencontrent en Asie Centrale, en Iran, en Syrie et en Anatolie à partir du XIIIe. Siècle. Evliya Çelebi qui a probablement séjourné dans le Petit Khan de Yenice lors de son voyage à la Mecque, donne des renseignements précieux. *“C'est un endroit sûr. C'est un khan qui se compose de trois unités, et qui se situe dans un ravin abrupt dans la province d'Antalya, entre Adalya (Antalya) et Istinaz (Korkuteli). C'est un asile pour les passants. Il est en construction. Il possède un café et quelques boutiques récemment construites. Quand le commandant de la citadelle d'Adalya Celeb Cafer Aga faisait construire en face du khan une fontaine d'eau courante, l'inscription historique rédigée impromptu par cet humble serviteur y a été gravée en caractère djali*

*Que l'on serve au bienfaiteur l'eau sacrée du Paradis
Que l'âme de Husayn fils de Hayder² soit béate
Evliya a dit sa date (de construction)
Que la fontaine de Cafer soit contente.
En l'année 1078³*

Le prêtre anglais *Dr John Covel*⁴ qui visita l'Anatolie entre 1670 et 1679 visita comme Evliya Çelebi le Khan de Yenice. D'après la description du Voyageur *“c'est un beau bâtiment entouré de collines”*⁵. Charles Texier qui suivit le même trajet vers le

¹ Pour le plan et la description de l'édifice cf. M.F.Müderrişoğlu, “Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğu Akdeniz'deki İskelesi Payas ve Sokollu Mehmet Paşa Menzil Külliyesi”, *Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi, Bildiriler T.II*, Ankara, 1995, pp. 513-524, Pl. 1.

² Ali (598?-661) est le cousin et le gendre du Prophète Mahomet et l'un des quatre premiers califes

³ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi, (Anadolu, Suriye, Hicaz) (1671-1672)*, Vol.IX, İstanbul, 1935, pp.284-285. L'inscription dont le texte nous est transmise par le Voyageur est aujourd'hui disparue. Le texte publié par S.Fikri Erten qui visita cette fontaine au début des années quarante diffère un peu de celui d'Evliya Çelebi (cf. S.Fikri Erten, *Antalya Tarihi*, Antalya, 1948, pp.51-52). D'après S.F.Erten, on lisait à la troisième ligne de l'inscription **“Avni hakla dedi Ahmet Tarih** (sic)” [*Ahmet a dit la date grâce à Dieu*]. A la place de **“sene 1078”** (année 1078) d'Evliya Çelebi, on lisait d'après Erten **“Tahiren fi şehri Muharrem Elharam min sene bin seksen”** (en lettre. Dans le mois de Muharrem de l'année 1080). Tout ceci met sérieusement en doute le récit d'Evliya Çelebi qui prétend avoir rédigé le texte de l'inscription historique. On constate que l'inscription a été rédigée par un certain Ahmet et ceci en 1080 et non pas en 1078. Ce qui nous intrigue le plus dans ce décalage de date c'est que ni l'un ni l'autre de ces deux dates ne concorde avec la date (1082) où Evliya Çelebi visita les lieux (cf. M.C.Baysun, “Evliya Çelebi”, in *İslam Ansiklopedisi*, t.4, p.406).

⁴ Cf. Z.Arkan, “Evliya Çelebi'nin Elmalı-Alanya Yolculuğu”, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 4(1988), İstanbul, 1989, p.205.

⁵ *Loc.cit.* Mr. Le Professeur Zeki Arkan disait qu'il tenait ce renseignement de Mr. Le Professeur Salih Özbaran. Mr. Özbaran à qui je me suis adressé pour la confirmation de ce renseignement me déclara qu'il y voyait une certaine confusion et qu'il avait rencontré cette note dans le récit de voyage en manuscrit d'un certain **John Luke** qui était à cette date gardé au *British Museum* (aujourd'hui *British Library*, Harl. 7021,

milieu du XIXe. Siècle parle également de l'existence d'un khan au même endroit¹. Mais l'auteur appelle ce khan *Goulik (Güllük) Hani*² et non pas *Yenice Hani* en raison de la montagne qui s'appelle *Güllük Dağı (Montagne de Güllük)*³ au pied de laquelle se situe le khan. D'après Texier "La grande route des caravanes qui relie Adalia avec les villes de l'intérieur suit encore la direction de l'ancienne voie romaine tracée à travers le Taurus.....Le grand caravansérail d'Evdır, bâti dans la plaine d'Adalia par le sultan Selim Ier, et celui de Gulik khan, remplace les villes de Lagon et de Termessus.....Gulik khan, caravansérail des roses; il se compose de trois bâtiments de pierre et d'un café"⁵

On notera que Texier, tout comme Evliya Çelebi, parle d'un groupe de bâtiments qui se compose de trois unités. Deux de ces bâtiments étaient sans doute les deux khans de Yenice. Le troisième était probablement les boutiques dont parle Evliya Çelebi. On se souviendra que le voyageur turc précise que le khan était en construction⁶. Lequel des deux khans (le Grand ou le Petit Khan de Yenice) était-il en construction? Le Petit Khan de Yenice qui présente un schéma de plan qui se compose d'un seul volume à deux nefs est sûrement antérieur au Grand Khan de Yenice. Les khans anatoliens qui présentent un schéma de plan se composant d'un seul volume à une, deux ou trois nefs, se rencontrent à partir du XIIIe. Siècle. L'un des derniers spécimens de ce type est le *Khan de Bafa* (XVe. Siècle)⁷. De ce fait Evliya Çelebi doit avoir séjourné dans le Petit Khan de Yenice. Le khan en construction était très probablement le Grand Khan de Yenice qui encore de nos jours est presque intact. On peut ainsi dater ce dernier au début des années 1670.

Au sud de la route et du Petit Khan de Yenice, se situe une fontaine dont Evliya Çelebi parle dans son récit de voyage. Derrière cette fontaine qui n'a plus aucune particularité architecturale, on aperçoit aujourd'hui quelques tombes dont la majeure partie des stèles gisaient en 2005 près de la fontaine. Seulement deux de ces stèles

fol.377ff). Mr.Özbaran me pręta également la traduction intégrale d'une phrase qu'il a noté du journal de J.Luke (23 Janvier 1667). "**Aujourd'hui nous séjournames à Yengigéh Hane (Yenice Khan). C'est un beau bâtiments ancien entouré de collines**".

¹ Ch.Texier, *Asie Mineure, Description Géographique, Historique et Archéologique des Provinces et des Villes de la Chersonnese d'Asie*, Paris, 1862, pp.707-708. Dans la traduction en Turc du même ouvrage on s'aperçoit que la traduction de la partie du texte qui nous concerne n'est pas intégrale (Ch.Texier, *Küçük Asya, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, V.III, Ankara, 2002, p.446.)

² Ce mot est transcrit comme **Gulik** à la page suivante (Ch.Texier, *Asie Mineure...*p.708).

³ Dans les cartes militaires au 1/25.000^e cette montagne s'appelle **Güllük Dağı**. L'ancien route menant d'Antalya à Korkuteli contournait les flancs est, ouest et nord de cette montagne. Dans la carte, sur le flanc nord de la montagne on lit "**Défilé de Yenice**" et "**Café de Yenice**".

⁴ Le Khan d'Evdır ne possède pas d'inscription historique. Il est probablement construit vers le milieu du XIIIe siècle et n'a rien à voir avec le Sultan Selim I.

⁵ Ch.Texier, *op.cit.*, pp.707-708.

⁶ *Evliya Çelebi Seyahatnamesi...*, p.204.

⁷ Pour le plan et la description de ce khan cf. A.Baş, "Beylikler Dönemi Hanlarında...", Fig 2.

étaient *in situ*. Sur la première stèle qui appartient à un certain *Yanıkzade Ha...*, on lit (Phot.15):

1-هو

2-الخلق و الباقي

3-كل نفس ذائقة الموت

4-ثم الينا ترجعون

5-المرحوم و المغفور

6-ياتق زاده حا...

7-....

1-Il est

2-Créateur et Eternel

3-Tout âme goûtera la mort

4-Et puis vous nous retournerez

5-Le défunt et le jugé

6-Yanıkzade Ha....

7-.....

Sur le stèle No.2 qui appartient à une autre personne de la famille des *Yanıkzade's* on lit (Phot.16):

1-هو

2-الخلق و الباقي

3-الله ولي التوفيق

4-كل نفس ذائقة

5-الموت ثم الينا ترجعون

6-المرحوم ياتق زاده

7-سليمان اعانك

8-...

1-Il est

2-Créateur et Eternel

3-La réussite c'est l'affaire de Dieu

4-Tout âme goûtera la mort

5-Et puis vous nous retournerez

- 6-*Le feu Yanıkzade*
7-*Süleyman Agha*
8- *Que son âme repose en paix*

On lit les mêmes mots sur les stèles No. 3 et 4 (Phot.17-18):

رحنه فاتحه
سنه ١٢١٣

- 1-*Que son âme repose en paix*
2-*Année 1213 (1798-99)*

La première lettre (R) du mot *ruhuna* (pour l'âme de) a disparu. On peut pourtant lire les deux dernières lettres (Y et R) du mot précédant (Cf.Phot.18).

L'inscription de la stèle No.5 est presque intacte (Phot.19). Voici le texte et la traduction de cette inscription en Turc qui contient des expressions arabes:

- 1- لا اله الا الله
2- محمد رسول الله اهله (?)
3- زار قيله رم بر مراده ايرمدم
4- حسرتا فاني جهانده طول عمر سورمدم
5- فرقتا تقدير بو ايمش تا ازلدن بلمدم
6- ...نه ...اليه خاندانندن منو(?) زاده
7- طريق(?) نقشبنديه دن (?) شيخ....افندي
8- ولد الحاج يوسف اغا روحنه فاتحه سنه
9- ١٢٤٣ ذالقعده ٧

- 1ère et 2ème lignes-*Profesion de la foi*
3-*Je pleure. Mes vœux ne sont pas exaucés*
4-*Oh regret! Dans ce Monde éphémère je n'ai pas eu une vie longue*
5-*Oh séparation! Je ne me suis pas rendu compte que c'était ça ma destinée*
6-*De la famille de..., fils de....*
7-*De la secte des Nakşibendî's*
8-*Fatiha pour l'âme du Şeyh.....Efendi, fils de Hacı Yusuf Ağa. En l'année*
9-*1243 le 7 Zilkade (13 Juin 1826)*

L'inscription en Turc de la stèle No.6 a beaucoup souffert de l'action du temps (Phot.20). Les caractères peu soignés de l'écriture ne facilitent pas la lecture. Voici les bribes de mots que l'on peut y discerner:

1- ده وايى (?) المدم (?) قيبيل (?)

2- ...صزت باب

3- بحق صاحب الخيرات

4- ألي حي.....

L'inscription de la pierre tombale No.7 qui nous est parvenue intacte (Phot.21), contient des expressions en arabes comme l'inscription de la stèle No.5. En voici le texte en caractères arabes et la traduction en Français:

1- هو الحي الباقي

2- مسكنم طاغتر باشى صحرايه حاجت قا لمدى

3- ايچدم اجل شربتئى لقمانه حاجت قا لمدى

4- هب اوكلدي ياره لرم جراحه حاجت قا لمدى

5- ميرميران كرام نوى الاحترامدن

6- سابقا منتشا سنجاعى متصرفى

7- مرحوم ابراهيم پاشانك

8- روحىچون الفاتحه

9- سنه ۱۲۲۹

1-*Il (Dieu) est vivant et éternel¹*

2-*Mon domicile est au sommet des montagnes, je n'ai plus besoin de la plaine*

3-*J'ai bu le sorbet de la mort, je n'ai plus besoin de Lokman²*

4-*Mes plaies sont entièrement guéries, je n'ai plus besoin d'opérateur*

¹ Expression pieuse.

² Lokman est un personnage épique chez les Arabes de la période pré-islamique. Son nom cité dans le Coran (Sourat XXXI). continua à vivre dans la civilisation islamique, comme un poète didactique Cf. *Islam Ansiklopedisi*, Vol. VII, pp.64-67

5-Honorable Beylerbeyi¹,

6-L'ancien gouverneur respectable du sancak de Menteşe²

7-Le feu İbrahim Paşa

8-Que son âme repose en paix

9-En l'année 1229/1814

İbrahim Paşa (mort en 1229/1814) qui repose dans cette tombe gouverna le Sancak de Menteşe avec le titre de Mirmiran (Beylerbeyi). E.Uykucu parle³ d'un certain İbrahim Paşa, qui gouverna la Province de Menteşe, par l'intermédiaire d'un mütesellim⁴. Mr. Aydoğan Demir⁵, a eu l'amabilité de partager et de me transférer un document qu'il rencontra aux Archives Nationales Turques (*Başbakanlık Osmanlı Arşivi*). Dans les années 1813-1814, le gouverneur du Sancak de Teke (dont la capitale était Antalya) Mehmed Ağa et son fils İbrahim Ağa furent déclarés rebelles car ils ont refusé d'obéir aux ordres du gouvernement. İbrahim Ağa a mis en déroute les forces armées de Vezir Ali Paşa, Gouverneur de Karaman. Husrev Paşa, commandant de la flotte fut chargé de mettre fin à la révolte. On lui ordonna d'exécuter l'ordre secret d'exiler Ali Paşa dans l'île de *Lemnos* et de nommer à sa place İbrahim Paşa, Mutasarrıf de Menteşe, avec le titre de Vizir. De ce document daté de 29 Zilhicce 1229 (12 Décembre 1814) nous apprenons aussi que İbrahim Paşa fut décédé en 1814 et que Kara Osmanzade, Katibzade (voïvode d'İzmir) et Ömer Bey (Mütesellim de Kızılhisar) étaient convoqués à participer à l'expédition.

Celui qui gît dans cette tombe est très probablement *İbrahim Paşa Mutasarrıf de Menteşe*, mort apparemment avant d'aller à Karaman comme gouverneur et peut-être même avant d'apprendre sa nomination à Karaman

KHAN DE TAHTALI BELİ

Il se situe sur la route d'Antalya-Korkuteli, au lieu dit *Tahtalı Beli* (*Le Col de Tahtalı*), à gauche et en contrebas vers le Sud de la route actuelle, dans la direction de Korkuteli (Phot.22) (Fig.4). La cote de la surface intérieure du khan qui mesure 21m95cm X 9m30cm. dans l'œuvre, est inférieure de 10m. par rapport à la cote de la route. Les murs est et ouest de même épaisseur (0m95cm) sont détruits presque jusqu'au niveau des fondements (Phot.23). Le mur nord adossé à une paroi abrupte, est aveugle (Phot.24). Il ne reste plus que deux pans de murs, aux deux bouts de la façade sud. Ce mur, probablement plus haut que celui du nord, a 1m50cm d'épaisseur. A environ 5m. de distance du coin sudouest du bâtiment, on aperçoit les traces de l'un des deux (?)

¹ Gouverneur des grandes provinces. Cf. *Türk Ansiklopedisi*, Vol.VI, pp.291-292.

² Division administrative ottomane dans la partie sud-ouest de l'Anatolie qui englobait grosso modo les villes de Muğla, Milas, Bodrum, Datça, Köyceğiz et Fethiye.

³ *Muğla Tarihi*, İstanbul, 1968, p.103

⁴ Personne chargée de gouverner un sancak; percepteur d'impôts

⁵ Chargé de cour d'histoire turque à la Faculté des Lettres de l'Université d'Ege. Actuellement en retraite.

contreforts qui étaient le mur sud. On peut suivre presque sans interruption, ce mur enseveli par endroit sous les décombres. On aperçoit trois marches d'un escalier détruit à 6m50 de distance du coin sudouest de l'édifice (Phot.25). Les marches actuellement détachées du mur, sont légèrement charriées vers le sud. Cet escalier conduisait très probablement au toit du khan.

On n'aperçoit aucune trace de baie d'entrée sur les faces est et ouest. La cote extérieure étant plus élevée en raison de l'inclinaison du terrain vers le Sud, le mur nord du bâtiment est aveugle. Par conséquent, la baie d'entrée n'était pas placée sur ce côté mais au milieu du côté sud (Fig.5). La partie centrale du mur sud étant aujourd'hui complètement détruite, on n'aperçoit aucun indice qui pourrait étayer cette hypothèse. L'équivalent du contrefort de l'ouest qui devait se situer vers le coin sudest, a disparu sans laisser de trace

La cote du sol intérieur du khan est actuellement plus élevé, à cause de la terre charriée par la pluie et le vent depuis des siècles. Sur la face intérieure du pan de mur qui a pu rester debout dans la partie ouest du mur sud, on aperçoit le départ d'une voûte à environ 1m50 de hauteur. A l'extérieur la hauteur de ce mur mesure 2m50cm.

Quand on examine de près les données que nous fournit ce khan en ruine, on se rend compte que nous sommes en face d'un schéma de plan très simple. Un bâtiment oblongue sans cour à une seule travée, probablement recouverte d'une voûte en berceau. En Anatolie, dans un groupe de khans à une travée, la porte d'entrée est percée sur l'un des côtés courts du rectangle. La porte d'entrée conduit dans un vestibule assez vaste qui conduit à son tour dans l'écurie. Font partie de ce groupe *Le Khan de Mihal Bey*¹ à Gölpazarı construit en 818/1418, *Le Khan de Deve*² qui fait partie du *Complexe d'İsmail Bey* à Kastamonu, daté par un waqfiya au milieu du XVe. Siècle et *Le Khan de Yaykal*³ qui date du début du XVIe. Siècle. Dans les spécimens qui présentent un schéma de plan plus simple, le vestibule manque et on pénètre directement dans l'écurie. Le plus ancien spécimen connu de ce type c'est le *Khan de Şarapsa*⁴ construit par Giyaseddin Keyhusrev II (1237-1246), près d'Alanya, sur la route de caravane d'Antalya-Alanya. Les deux autres exemples connus sont *Le Tol Khan* daté de 1231-32 et le *Khan d'Ortapyam* qui date probablement du milieu du XIIIe. Siècle⁵

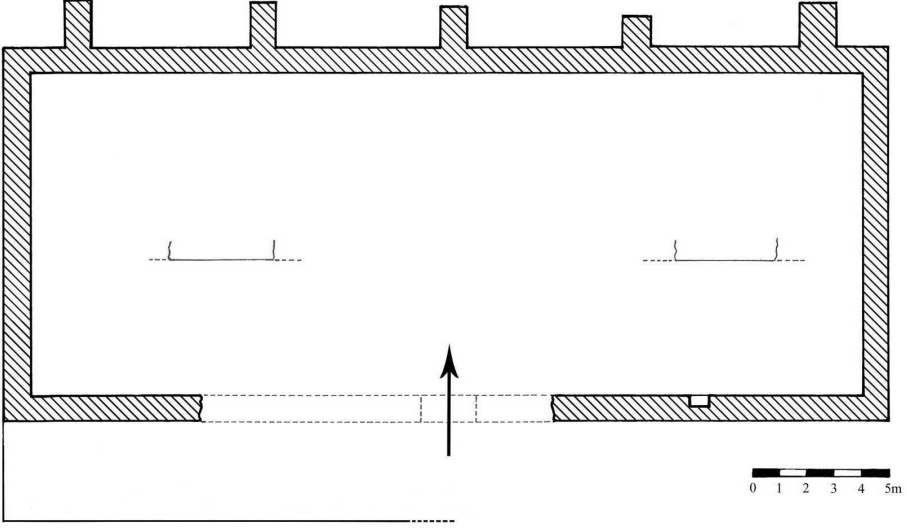
¹ Cf. E.H.Ayverdi, *Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri*, İstanbul, 1972, p.170.

² Pour le plan cf. N.Şahin, E.Morçöl, "Kastamonu İsmail Bey Külliyesi Rölövesi", *Rölöve ve Restorasyon Dergisi*, No.6, Ankara, 1987, p.42.

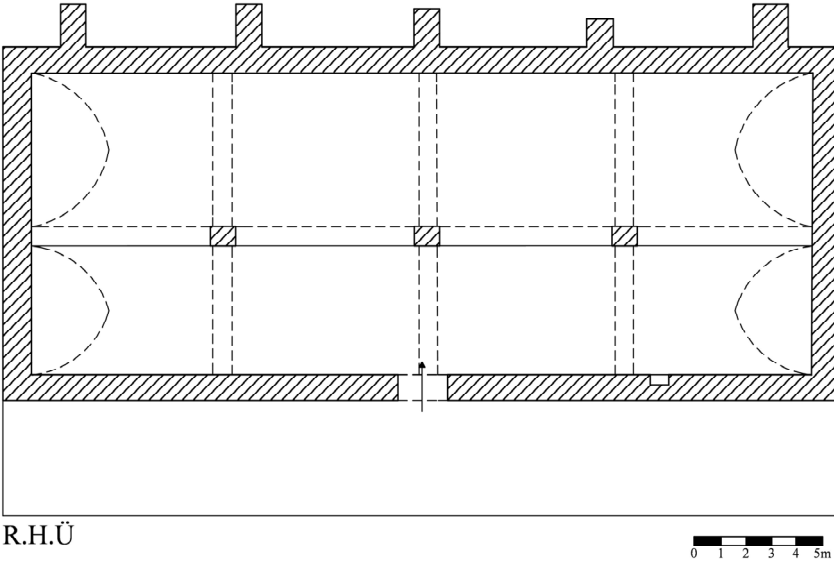
³ Pour le plan et la description de ce khan cf. R.H.Ünal, "Osmanlı Öncesi Dönemden Yayınlanmamış Üç Menzil Hanı", *Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi*, V(1990), İzmir, 1990, pp.189-191.

⁴ Pour le plan et la description de ce khan cf. K.Erdmann, *op.cit.*, Teil 1, pp.171-173. et Teil 2, Taf.XXVIII.

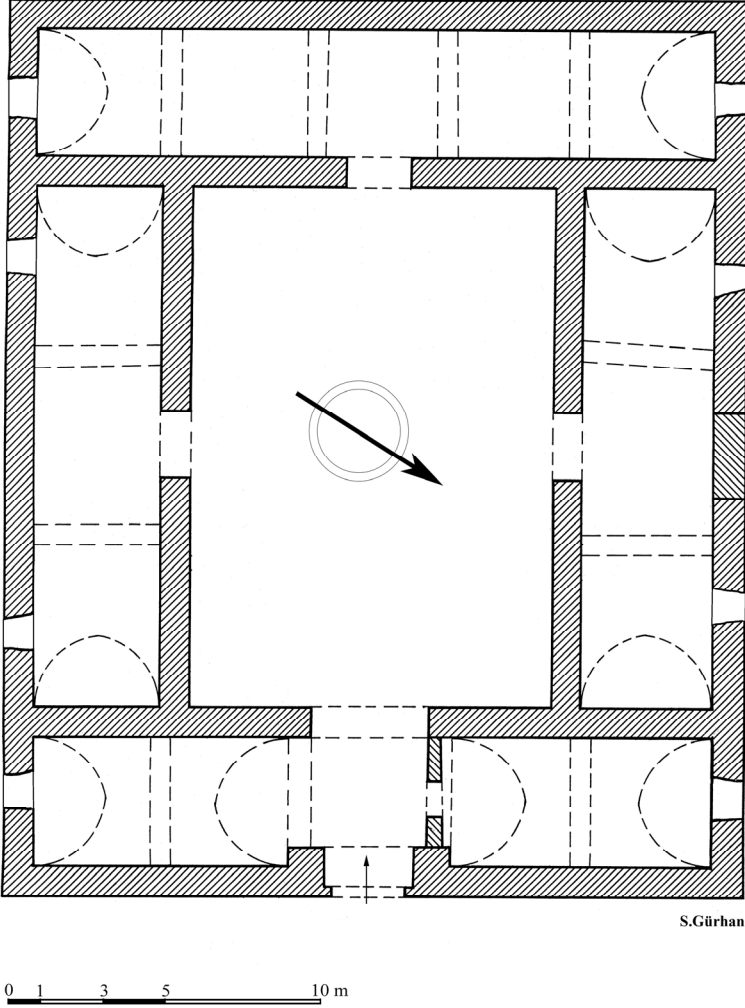
⁵ Pour les plans et la description de ces deux khans cf. O.Kunduracı, "Kubadabad-Alanya Arasındaki Kervanyolu Üzerine Yeni Araştırmalar", *VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*, Kayseri, 2002, pp.537-550.

Şek.1- Küçük Yenice Hanı. Rölöve planı / Fig.1- Le plan du Petit Khan de Yenice.

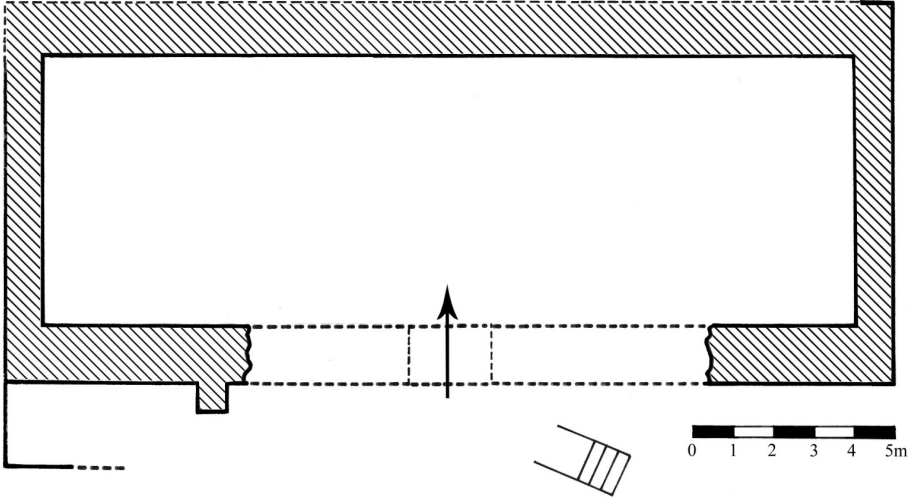

Şek.2- Küçük Yenice Hanı. Restitüsyon Planı/ Fig.2- Le Petit Khan de Yenice. Plan restitué.

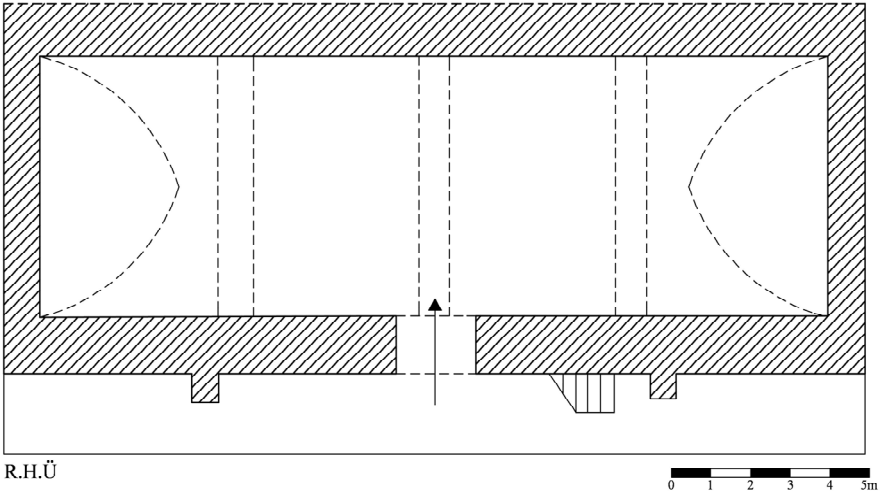
Şek.3- BüyükYenice Hanı. Plan (Rölöve E.Daş, H.Uçar, S.Gök Gürhan; çizim S.Gök Gürhan).

Fig.3- Le Grand Khan de Yenice. (Relevé par E.Daş, S.Gök Gürhan et H.Uçar; dessiné par S.Gök Gürhan).

Şek.4- Tahtalı Beli Hanı. Rölöve Planı./

Fig.4- Le Plan du Khan de Tahtalı Beli

Şek.5- Tahtalı Beli Hanı. Restitüsyon Planı

Fig.5- Le Khan de Tahtalı Beli. Plan restitué

Antalya-Korkuteli Kervan Yolu Üzerinde Bilinmeyen Üç Han/ Trois Khans Inconnus Sur La Route De Caravane Antalya-Korkuteli

Res.1- Küçük Yenice Hanı kuzey cephesi
Phot.1- Le Petit Khan de Yenice. Façade nord.

Res.2- Küçük Yenice Hanı kuzeydoğu köşesi.
Phot.2- Le Petit Khan de Yenice. Le coin nordest

Res.3- Küçük Yenice Hanı. Kuzey cephesindeki payandalardan biri (okla işaretli).
Phot.3- Le Petit Khan de Yenice. L'un des contreforts étayant le mur nord (flèche)

Res.4- Küçük Yenice Hanı. Güney duvarı üzerindeki niş
Phot.4- Le Petit Khan de Yenice. Niche creusée dans le mur sud.

Antalya-Korkuteli Kervan Yolu Üzerinde Bilinmeyen Üç Han/ Trois Khans Inconnus Sur La Route De Caravane Antalya-Korkuteli

Res.5- Büyük Yenice Hanı kuzey cephesi

Phot.5- Le Grand Khan de Yenice. Façade nord.

Res.6- Büyük Yenice Hanı. Giriş cephesi

Phot.6- Le Grand Khan de Yenice. Façade d'entrée.

Res.7- Büyük Yenice Hanı. Batı cephesi

Phot.7- Le Grand Khan de Yenice. Façade ouest

Res.8- Büyük Yenice Hanı. Kuzey cephesi üzerindeki giriş açıklığı.

Phot.8- Le Grand Khan de Yenice. Le portail (?) sur la façade ouest

Res.9- Büyük Yenice Hanı. Giriş eyvanının güneyindeki mekan.

Phot.9- Le Grand Khan de Yenice. La cellule oblongue au sud de l'iwan d'entrée

Res.10- Büyük Yenice Hanı. Giriş eyvanının kuzeyindeki mekanın girişi.

Phot.10- Le Grand Khan de Yenice. La porte d'entrée de la cellule au nord de l'iwan d'entrée.

Res.11- Büyük Yenice Hanı. Giriş eyvanının avludan görünüşü.
Phot.11- Le Grand Khan de Yenice. L'iwān d'entrée vue de la cour.

Res.12- Büyük Yenice Hanı. Kuzey ahırının batı kesimi.
Phot.12- Le Grand Khan de Yenice. La partie ouest de l'écurie du nord.

Antalya-Korkuteli Kervan Yolu Üzerinde Bilinmeyen Üç Han/ Trois Khans Inconnus Sur La Route De Caravane Antalya-Korkuteli

Res.13- Büyük Yenice Hanı. Kuzey ahırında sonradan açılmış olan kapının içten görünüşü.
Phot.13- Le Grand Khan de Yenice. La baie d'entrée creusée après coup dans le mur nord. Vue prise de l'intérieur

Res.14- Büyük Yenice Hanı. Batı ahırının güney kesimi.
Phot.14- Le Grand Khan de Yenice. La partie sud de l'écurie de l'ouest.

Res.15- Yanıkzade H....'ye ait 1 numaralı mezar taşı.

Phot.15- Pierre tombale No.1 appartenant à Yanıkzade H.....

Res.16- Yanıkzade Süleyman Ağa'ya ait 2 numaralı mezar taşı.

Phot.16- Pierre tombale No.2 appartenant à Yanıkzade Süleyman Ağa

Antalya-Korkuteli Kervan Yolu Üzerinde Bilinmeyen Üç Han/ Trois Khans Inconnus Sur La Route De Caravane Antalya-Korkuteli

Res.17- 3 numaralı mezar taşı.

Phot.17- Pierre tombale No.3

Res.18- 4 numaralı mezar taşı.

Phot.18- Pierre tombale No.4

Res.19- Hacı Yusuf Ağa oğlu Şeyh.....Efendi'ye ait 5 numaralı mezar taşı.

Phot.19- Pierre tombale No.5 appartenant à Şeyh.....Efendi, fils de Hacı Yusuf Ağa

Res.20- 6 numaralı mezar taşı.

Phot.20- Pierre tombale No.6.

*Antalya-Korkuteli Kervan Yolu Üzerinde Bilinmeyen Üç Han/ Trois Khans Inconnus Sur La
Route De Caravane Antalya-Korkuteli*

Res.21- Menteşe Sancağı Mutasarrıfı İbrahim Paşa'ya ait 7 numaralı mezar taşı.

Phot.21- Pierre tombale No.7 appartenant à İbrahim Paşa, Gouverneur de la Province de Menteşe

Res.22- Tahtalı Beli Hanı. Kuzeyden görünüşü.
Phot.22- Le Khan de Tahtalı Beli. Vue prise du nord.

Res.23- Tahtalı Beli Hanı. Doğudan görünüşü.[Doğu (1) ve batı (2) duvarları okla işaretli].
Phot.23- Le Khan de Tahtalı Beli. Vue prise de l'Est. [Les flèches montrent les murs est (1) et ouest (2)].

Antalya-Korkuteli Kervan Yolu Üzerinde Bilinmeyen Üç Han/ Trois Khans Inconnus Sur La Route De Caravane Antalya-Korkuteli

Res.24- Tahtalı Beli Hanı. İçten kuzeydoğu yönünde bakış. (Kuzey duvarı okla işaretli).
Phot.24- Le Khan de Tahtalı Beli. Le mur nord (indiqué par une flèche) vu de l'intérieur.

Res.25- Tahtalı Beli Hanı. Güneydeki merdiven kalıntısı.
Phot.25- Le Khan de Tahtalı Beli. Marches d'escalier à côté du mur sud.

